CARRER 174

Novembre 2026 | www.carrer.cat | www.favb.cat

FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS VEINALS DE BARCELONA

DOSSIER

Pixar a Barcelona

Un problema que cap Ajuntament ha sabut resoldre

SUMARI

D'ENTRADA

2 **Un milió d'arbres, a la ciutat dels prodigis**
Rafa Cáceres

4 **Collserola, un tancament que ha canviat la vida del veïnat**
Hortènsia Duran

5 **Qui protegeix el verd?**
Jaume Artigues

CRÒNICA

6 **El veïnat de Glòries es planta amb l'Illa Ona**
Gemma Aguilera

8 **Una 'federació veïnal' a mida dels 'lobbies' econòmics**
Eloi Latorre

9 **El Barça i Can Rigalt, una especulació fallida?**
Albert Recio

10 **El SEPE, quan la cita prèvia vulnera drets**
V. Canet

11 **Entrevista a Sergi Draper, bibliotecari**
Berta Garcia

OPINIÓ

12 **Editorial: Arbres o focs d'artifici?**

12 **La vinyeta d'Alfonso Tamayo**

13 **La cambra fosca**
En positiu

14 **Un aeroport per empobrir Barcelona?**
Joan Buades

15 **Adeu a Andrés Naya**
L'equip de 'Carrer'

DOSSIER: PIXAR A BARCELONA

16 **Un problema que cap alcalde ha sabut resoldre**
Jaume Fabre

18 **Una xarxa insuficient**
Eric Moner

19 **Quan anar al lavabo depèn de la cartera**
Anaïs Barnolas

20 **Ningú s'hauria d'esperar!**
Col·lectiu Punt 6

21 **La 'infra' que més costa aconseguir a les festes majors**
Albert Aragonès

22 **Entrevistes a usuàries**
Paula R. Ainsa i Eric Moner

25 **Sota l'aixopluc de l'anonimat**
Mario Ortiz

BARCELONES

26 **Dos llibres d'Andrés Naya**
Jaume Fabre

27 **Entre l'assemblea i el bar**
Jaume Carbonell

28 **El no-periodista que va esdevenir no-escriptor**
Eugeni Madueño

29 **Joan sense llum**
Jesús Martínez

30 **Llibres: Trilogia policíaca de Rafael Tasis**
Ignasi Franch

31 **El cor robat: Valeria Ortiz, de l'AV de Torre Baró**
Catherina Azón

32 **La contra: Entrevista a la Wanda, acampada a la plaça de Catalunya per l'habitatge**
Alba Zaplana

D'ENTRADA: EL VERD URBÀ, A DEBAT

La ciutat de Barcelona, vista des de Montjuïc, un dels seus pulmons verds. MANEL SALA-ULLS-ARXIU

Un milió d'arbres, a la ciutat dels prodigis

La situació d'emergència climàtica justifica considerar els parcs i jardins com una dotació social imprescindible. Una infraestructura urbana que es reflecteixi en les normes urbanístiques al nivell dels sistemes portuaris, ferroviaris o la xarxa viària bàsica

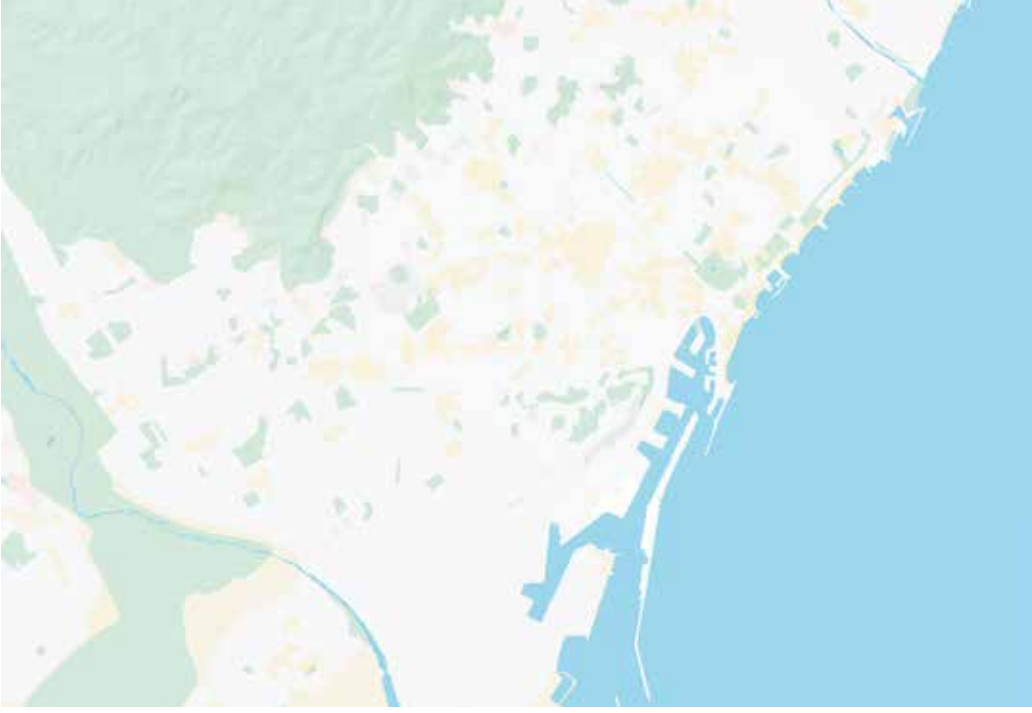
RAFA CÁCERES
ARQUITECTE*

En l'estiuenca Barcelona -amenitzada per visites papals, canonitzacions arquitectòniques, el fervor expiatori-turístic, curses esportives i congressos internacionals- unes banderoles municipals cooperaven al cofoisme col·lectiu presentant-nos inequívocament una ciutat plena de parcs i jardins. Literalment: "Més de 600 parcs i jardins. On la natura i les persones es troben. Gaudiu-ne!" La proclama no admetia interpretacions, ja que els parcs i jardins són zones verdes d'ús públic, i com a tal desprenen un caràcter de dotació urbana necessària per a la qualitat de vida de la ciutadania i per apaivagar els efectes del canvi climàtic.

La campanya municipal arribava avalada per les declaracions de la directora del Servei de Planificació Estratègica de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins, que afirmava: "Barcelona té ara mateix 1.261 hectàrees de verd públic, repartides en més de 600 zones verdes i més de 240.000 arbres de 500 espècies diferents. A aquestes xifres s'hi han d'afegir les 1.698 hectàrees del parc natural de Collserola i més de 900 àrees de joc infantil repartides pels barris".

La prodigiosa dotació anunciada incitava a la comprovació, si més no, com a garantia que la ciutat responia positivament a la complexa situació de la densificació poblacional i al canvi climàtic. Per esbrinar l'abast de la informació municipal, vam superposar sobre el plànol de la ciutat la superfície equivalent a les 1.261 hectàrees declarades. El resultat, un rectangle de 4 km per 3,15 km. Una superfície equivalent a 3,6 vegades el Central Park novaiorquès o quasi nou vegades el parc del Retiro de Madrid. Un prodigi que, aparentment, no correspon a la percepció que tenim de la ciutat, i que contradeia el comentari de Pasqual Maragall, qui, al voltant dels anys noranta, afirmava que, des del Tibidabo, la ciutat s'assemblava més a Casablanca que a una capital europea.

El verd real i el verd imaginat. A dalt, els espais verds barcelonins a Google Earth. A sota, el rectangle de 4 km per 3,5 km resultat de la suma de tot el verd de la ciutat, segons la informació municipal.

Per altra banda, la tasca d'identificar els 600 parcs i jardins va resultar inabastable, malgrat l'esforç voluntarista de cercar la dispersa informació institucional a través de pàgines web, memòries, recorreguts virtuals de Google Earth o de la memòria personal. Si bé el comptatge es va realitzar sobre aquelles peces de verd urbà públic que garantien l'estada de les persones i la seva relació, que gaudien de les condicions mínimes de seguretat, d'accessibilitat, de vegetació i de permeabilitat del sòl. Davant d'aquesta dificultat vam recórrer al Portal de Transparència de l'Ajuntament, esperant que donessin raó de la informació publicada.

Adaptació al canvi climàtic

El coneixement real de l'oferta d'espais destinats a parcs i jardins és una condició ineludible per abordar programes per optimitzar l'eficàcia social i mediambiental d'aquella dotació, l'única alternativa en una ciutat consolidada i densa com Barcelona, amb un marge escàs per disposar de sòl per incrementar la dotació de verd d'ús públic. La situació d'emergència climàtica justifica considerar els parcs i jardins com una dotació social imprescindible, com una infraestructura urbana de responsabilitat pública.

Un caràcter infraestructural que hauria de reflectir-se en les normes urbanístiques com un sistema equiparable al portuari, el ferroviari, el de serveis tècnics o a la xarxa viària bàsica, un fet que comportaria adaptar les qualificacions 6b, 6c, 7b i 7c a la possibilitat d'intercanviar o comptabilitzar el concepte de zona verda i equipament dotacional, situant el finançament en els pressupostos públics -ajuntaments, Generalitat, Diputació o MOPU [Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo], fons europeus...-. La modificació vindria avalada a escala metropolitana per la revisió del PGOU [Pla General d'Ordenació Urbana]. Aquesta flexibilitat normativa permetria l'elecció adient a les necessitats de cada zona i situació.

Així es podria aplicar, per exemple, en conflictes com el del solar de la Selva de la Font d'en Fargues, el solar de l'Audiència Provincial de Lluís Companys, l'Escola Industrial o l'antiga Model. El cas de la Selva és paradigmàtic. ¿Com es pot explicar que el manteniment de la qualificació urbanística d'un Pla General redactat fa cinquanta anys comporti la desaparició d'un possible espai de jardí/parc públic de les dimensions d'aquest, en una ciutat atapeïda com Barcelona? Quina de les opcions representa un benefici més gran per a la població? Què justifica la pèrdua d'un patrimoni urbà?

El rigor en la definició del potencial de les dotacions verdes hauria de constituir la base de la diagnosi d'un programa d'adaptació dels espais urbans al canvi climàtic com a part de la resposta de la ciutat per apaivagar els efectes de l'emergència climàtica. Un programa que fos el full de ruta per abordar una agenda de participació ciutadana: els criteris d'optimització dels espais existents, la reforestació, la reposició de l'arbrat malalt o mal cuidat, la reconversió de places o espais susceptibles a convertir-se en petits jardins, l'increment de la permeabilitat del sòl, la defensa del patrimoni verd, la reconsideració de qualificacions urbanístiques per incrementar les dotacions de verd públic, el paper dels eixos verds o l'eficàcia real de la recuperació dels patis interiors d'illa de l'Eixample.

Per què un programa d'actuació?

Perquè és la resposta adient a un problema estructural, de salut pública, que demana una visió transversal, que es perllongui més enllà de conjuntures partidistes, i que sigui objecte del seguiment i el control democràtic de la societat. Preparar la ciutat per resistir l'agressivitat del canvi climàtic comporta establir programes amb el compromís de gestió i d'inversions d'acord amb l'escala del problema a resoldre. Avui, programes com els PEPI (Programes d'Espais de Proximitat i Interiors) o el Pla Endreça són recursos habituals de millora urbana que, sense negar el seu interès, constitueixen un *calaix de sastre* de problemàtiques puntuals, lluny de donar respostes a la magnitud del repte climàtic. És clar que des de l'òptica de govern el canvi climàtic i la qualitat mediambiental ocupen el lloc 17 en el llistat dels problemes més greus de la ciutat. Estem en una ciutat en la qual el canvi climàtic o la pol·lució no representen cap problema destacable, com en altres ciutats.

Conseqüentment, la política municipal ofereix una imatge d'autocomplaença, fent-nos imaginar una ciutat rica en parcs i jardins, amb 500 espècies arbòries, que constituirien l'admiració d'un botànic exigent. Visió que pretén amagar carències evidents de conservació del patrimoni vegetal, el reguitzell significatiu de soques mortes i d'escocells buits, les tales injustificades i un estat del manteniment fruit d'insuficiències pressupostàries. Potser el grau de satisfacció induïda expliqui que ningú no demani les raons de l'aturada dels eixos verds-cívics o de nous jardins en patis d'illa; o l'absència de nous parcs, a banda dels ja programats anteriorment. Potser tot és fruit d'una ciutat prodigiosa que afirma que les noves inversions municipals són equiparables a les realitzades a les olimpíades del 1992 o que el Tour de França rememora els jocs olímpics. Fum per a una ciutat que continua expulsant la ciutadania i alhora reclama una densificació edificatòria més gran. Que situa la seva aportació metropolitana en les Xemeneies de Sant Adrià del Besòs i en l'ampliació de l'aeroport, defugint situar-se respecte al PDUM [Pla Director Urbanístic Metropolità] i les propostes dels eixos verds metropolitans. Tot i seguir el principi que diu que allà on no arriben les actuacions hi arriba la propaganda.

Recentment, la Cambra de Representants berlinesa va aprovar un pla de reforestació de l'àrea metropolitana, per plantar-hi un milió d'arbres fins al 2040, incloent-hi la reposició de l'arbrat malalt o mal cuidat. Proposta que observava la construcció de 100 nous parcs i de 1.000 refugis climàtics. Tot responent a la iniciativa del moviment ciutadà BaumEntscheid amb la participació de fons federals i municipals per valor de 3.200 milions d'euros. Una iniciativa justificada socialment per apaivagar els efectes del canvi climàtic, tot i tractar-se d'una regió europea amb un clima més fred que el nostre i que, avui dia, té 2.500 parcs públics i més d'un terç de la seva superfície metropolitana ocupada per zones verdes i boscos.

El cas de la Selva és paradigmàtic: com pot ser que un Pla General redactat fa cinquanta anys pugui liquidar una zona verda d'aquestes dimensions?

Models de governabilitat i gestió

Més enllà d'establir comparacions, la notícia il·lustrava la consciència alemanya sobre la gravetat dels efectes del canvi climàtic, com aquella s'aborda amb polítiques radicals allunyades de postures de màrqueting polític i com els moviments socials incideixen directament en les polítiques d'aquell país. Tractant-se d'àrees metropolitanes, les de Berlín i Barcelona presenten similituds i diferències significatives. Són equiparables en població -la berlinesa, amb 3,7 milions d'habitants, i l'àrea metropolitana de Barcelona, amb 3,3 milions-, en una superfície de 891 km² a Berlín i 636 km² aquí. Tanmateix, les diferències són estructurals, marcades pels models de governabilitat i gestió, i també per la memòria col·lectiva vers l'equilibri territorial i per una consciència democràtica desenvolupada de la participació social. Qüestions cabdals, ja que parteixen del convenciment que les dinàmiques del planejament segueixen conceptes arrelats en la memòria de cada país, de les seves classes dominants, i que són constants al llarg dels temps.

Així, aquesta memòria i consciència del territori s'ha forjat després de més d'un segle de mobilització social i de compromís de la ciutat de Berlín amb el territori. Ja el 1893, l'Ajuntament requeria a l'Estat la consecució de terrenys per assegurar el repòs de la ciutadania. El 1904, es constituïa el Primer Moviment Alemany pro-Natu-

SEGUEIX A LA PÀGINA 4 →

D'ENTRADA: EL VERD URBÀ, A DEBAT

→ VE DE LA PÀGINA 3

ralesa i el 1915 se signava amb Prússia el contracte del Bosc Permanent, per assegurar una dotació permanent per als ciutadans, amb la finalitat de "mantenir el bosc per la seva importància per al medi, sobretot per l'eficiència continua de l'equilibri natural, del clima, de les reserves aqüífers, el manteniment de la puresa de l'aire, de la humitat de la terra, del paisatge, com també per al repòs de la població". Avui, el bosc de Grunewald, amb una extensió de 3.000 hectàrees, és un dels fruits d'aquella política. Fou un tribut al territori del Gran Berlín de la postguerra del 1914.

Cent anys després de Rubió i Tudurí

No és difícil demostrar que aquesta no és la tradició imperant aquí. Tradició que ja es va manifestar en els escrits de Rubió i Tudurí que, dirigits a Barcelona, són aplicables a l'àrea metropolitana, quan deia el 1926: "*¿No exageramos al denunciar como funesto este espíritu de avaro aprovechamiento del suelo? Que en todas las ocasiones en que se tratan asuntos de urbanización se manifiesta vivo*". Tot i les propostes explícites de Rubió i Tudurí al Regional Planning i les referències als possibles parcs fluvials del Besòs i el Llobregat, cent anys després no hi ha restes de cap parc o zona verda significativa, més enllà de meritòries propostes de petites zones verdes en alguns municipis. Cinquanta anys després, el 1976, el Pla General Metropolità (PGM) certificava la impossibilitat de recuperar els parcs fluvials, ja que la prioritat de les infraestructures -autopistes

Els municipis no podran finançar sols els nous parcs i eixos verds que han d'adquirir el rang d'infraestructures necessàries

i ferrocarril- van impedir qualsevol proposta al respecte. D'aquells objectius van restar actuacions disperses de zones verdes, a càrrec dels municipis de ribera.

És probable que una de les conseqüències dels dos models de governabilitat sigui la credibilitat social de les determinacions urbanístiques. Basti observar aquí com el camí tortuós per a l'aprovació d'un pla que intenti satisfer els municipis i els grups de poder econòmics i polítics que els regeixen, és un procés molt permeable al clientelisme, que difícilment permet polítiques radicals adreçades a solucionar situacions d'emergència general, com el canvi climàtic. Però amb tot, és el camí establert. També és consubstancial al sistema que la solidaritat territorial, en aspectes que no puguin traduir-se en beneficis econòmics directes o en negoci immobiliari, no trobarà lloc en l'execució del planejament, com és el cas de les dotacions de verd públic. Funesta tradició, com diria Rubió i Tudurí, que ha marcat el passat metropolità, deixant un terreny erm, farcit d'infraestructures viàries i de serveis, sense una estructura visible i fraccionat per un urbanisme d'oportunitat, al servei de la capital.

Tanmateix, el planejament metropolità es presenta com l'oportunitat ineludible per abordar l'emergència climàtica. Així ho manifesta el PDUM 2026, que haurà de conduir a l'aprovació del nou planejament que substituirà al PGM del 1976, sent un dels objectius abordar la qüestió mediambiental i les conseqüències del canvi climàtic: "En l'actualitat, però, diverses alteracions i amenaces afecten la matriu biofísica metropolitana: els processos d'aforestació i desforestació, l'abandonament de conreus, la fragmentació del paisatge metropolità...". "A totes aquestes amenaces cal afegir les derivades del canvi climàtic, que incrementaran la vulnerabilitat de l'àrea metropolitana pel que fa a aspectes tan rellevants com els recursos hídrics, la inundabilitat, la conservació del litoral, el manteniment de l'espai agroforestal o l'augment de la calor".

Una gestió supramunicipal

El PDUM situa en les infraestructures verdes gran part de la responsabilitat de clarificar un territori caòtic, hereu de la macrocefàlia barcelonesa que ho va fer servir com el pati del darrere del seu desenvolupament urbà. Aquest serà el paper previst per als 240 kilòmetres d'avingudes metropolitanes, la creació de quasi 1.000 d'eixos verds i la reestructuració del sòl, desclassificant 1.850 hectàrees de sòl urbà i incorporant-ne 600 per destinar-les a parcs.

Infraestructures o dotacions sense un valor econòmic afegit, que, seguint la tradició, podrien caure en l'oblit de les bones intencions. No és difícil entendre que portar a bon port aquestes propostes requereix un finançament i una gestió supramunicipal. Així ho van entendre a Berlín, on és el govern federal qui finançarà les grans operacions amb diferents programes -'Adaptació dels espais urbans al canvi climàtic', 'El futur de les àrees verdes urbanes' o 'Millora de l'estructura econòmica regional'-. El senat -Land Berlín- cofinança i aprova els grans projectes, deixant els parcs locals sota la responsabilitat dels ajuntaments dels districtes.

També aquí, quan les propostes d'eixos verds i de creació de nous parcs adquireixen el rang d'infraestructures necessàries per donar coherència al territori, la corresponsabilitat financera i de gestió amb les entitats públiques ha de ser obligada, ja que és evident que els municipis, per si sols, no podran suportar les càrregues que comporten, en tractar-se de dotacions que no generen plusvàlues i que s'han d'implantar abans de l'activitat privada. No ferho és condemnar el territori metropolità a persistir en el caos estructural actual.

**Aquest article de Rafa Cáceres va ser publicat el 26 de juliol passat a 'Línia Eixample', 'in memoriam' de Jordi Borja.*

El recinte de la Selva, al barri de la Font d'en Fargues. SALVEM LA SELVA-ARXIU

ANÀLISI La reclamació perquè es reobri el parc, tancat per la febre porcina, és ja un clam entre el veïnat mig confinat i els barris del voltant

COLLSEROLA, UN TANCAMENT QUE HA CANVIAT LA VIDA DEL VEÏNAT

HORTÈNSIA DURAN
PRESIDENTA DE L'AVAUP LES PLANES*

He estat veïna del Rectoret des de fa més de seixanta-cinc anys, quan el barri no tenia ni nom. Per a nosaltres era "la muntanya", i quan baixàvem ho fèiem *a Barcelona*, com si no forméssim part de la ciutat: encara ara, la majoria dels habitants parlen de *baixar a Barcelona*. Aquesta sensació de llunyania atorga als barris de muntanya un caràcter diferent dels de la resta de la ciutat, tant per la seva geografia com per seva la història, el seu urbanisme i el seu paisatge urbà.

Viure als barris de muntanya té avantatges indubtables, com el contacte permanent amb la natura i la col·laboració veïnal -que genera un teixit associatiu potent-, però comporta també inconvenients: dificultats de mobilitat i transport, manca de recursos, afectacions cada cop que plou, neva o fa vent, pànic pels incendis i, finalment, problemes urbanístics greus d'una bona part dels habitatges, que fan que moltes famílies visquin en un estat d'ansietat permanent, des de fa dècades, per la possibilitat de ser expulsats de casa seva.

Viure a dins del parc

És clar que, per als habitants de la zona, els avantatges de viure en contacte amb la natura superen els inconvenients, però l'equilibri s'ha trencat darrerament: des de l'aparició de la febre porcina, tenim prohibit accedir al parc. I s'ha de recordar els habitatges no només estan a tocar pel parc de Collserola, sinó que una bona part, quan aquest es va delimitar, van quedar inclosos dins els seus límits.

El resultat és que, des de fa gairebé un any, estem mig confinats, sense poder sortir a passejar per la natura de la qual, a la pràctica, en formem part. Resulta difícil d'acceptar que es pugui anar al Tibidabo des de Barcelona, però no des de les nostres cases, o que les associacions veïnals tinguin dificultats per programar activitats, ja que s'han de fer en llocs tancats, perquè, com que el parc ens envolta, tot l'accés és prohibit. El resultat és que un munt d'activitats s'han hagut de modificar o, directament, suprimir.

Evidentment, la situació està afectant força la vida de molts veïns i veïnes, que no entenen que no es pugui passejar pel voltant de casa o que s'hagin de matar tots els senglars de Collserola. Tots ens sentim frustrats amb la situació, si bé no hi ha unanimitat sobre què s'hauria de fer. Mentre molts volen que el parc s'obri ja per qüestions de salut física i mental, d'altres pensen que per a l'economia i els llocs de treball, o per la salut de la població de la resta de senglars, encara convé mantenir el tancament. És clar, però, que com més temps passi sense que -malgrat el nostre sacrifici- s'hagi aconseguit erradicar la malaltia, més gran serà el clam per reobrir el parc.

Milions de persones afectades

Però si ho mirem des del punt de vista dels habitants de les poblacions que envolten el parc, la situació és també força difícil. Milions de persones que viuen en entorns purament urbans s'han quedat sense la possibilitat d'accedir a la natura, per gaudir-ne, fer esport o, simplement, pel benefici que per a la salut humana comporta passejar per zones arbrades, amb l'aire més pur i menys contaminació sonora.

Segurament l'abrupta frontera que van delimitar entre el parc natural i les poblacions de l'entorn -que fa que fins i tot part de les cases quedin dins els seus límits- dificulta la solució del problema. Si s'hagués planificat una zona de transició, amb les cases ja existents i els espais naturals ja humanitzats per passejar i fer activitats, tot delimitant i protegint millor la part de natura verge com a parc natural, aquest s'hauria pogut tancar sense dificultar tant la vida del veïnat i els passejants. Però això és una altra història.

**Associació de Veïns de les Planes amb Afectacions Urbanístiques.*

El parc de Sant Martí, un dels més maltractats per l'Administració els últims temps. RRENOMFOTO-ARXIU

Qui protegeix el verd?

Malgrat els avenços per desplegar normatives de preservació del verd urbà, l'únic marc legal vigent és el que dona el Pla General Metropolità del 1976

JAUME ARTIGUES
ARQUITECTE*

El verd urbà, és a dir, els espais lliures i verds en àrees urbanes, són un bé molt escàs a Barcelona, un gran dèficit estructural, sigui com a sistema urbanístic o com a reserva mediambiental, i també insuficient per combatre la contaminació atmosfèrica que la ciutat genera. La ciutat és un ecosistema dèbil i deficient, gens sostenible, tot i disposar d'una regió metropolitana. Com a bé escàs i com a patrimoni, analitzem quina és la protecció que el planejament i la legislació li confereix.

1976: el Pla General Metropolità

El verd urbà forma part dels Sistemes Generals del Pla General Metropolità (PGM), que va fixar un estàndard mínim de 5 m² per habitant d'espais lliures i zones verdes en l'àmbit de ciutat -no de sector-, amb la possibilitat de ser incrementat progressivament a través del creixement de la ciutat pel sòl urbanitzable i el sòl urbà no consolidat, on els nous plans parcials havien d'aportar el 20% del sòl en equipaments i zones verdes, 20 m² de zona verda per cada 100 m² de sostre en sòl residencial i 5 m² de zona verda per cada 100 m² de sostre en altres usos.

Cinquanta anys després, la ciutat tot just ha assolit un estàndard de 7 m² per habitant de zones verdes, sense considerar el Parc Metropolità de Collserola. Poc creixement del verd si tenim en compte que l'Organització Mundial de la Salut (OMS) considera desitjable la coneguda regla del 3-30-300 [veure peça segregada], un estàndard que les institucions catalanes han assimilat a uns 10-15 m² per habitant, nivells inassolibles en sectors consolidats com l'Eixample, amb una superfície de zona verda d'1,9 m² per habitant, per sota de la mitjana de la ciutat, o com la Dreta de l'Eixample, amb 0,59 m² per habitant, el menor de tots els barris de Barcelona.

Que el verd formi part d'un sistema urbanístic li confereix l'única protecció vigent, però amb una seguretat jurídica relativa, ja que la jurisprudència admet que la qualificació de zona verda no constitueix un concepte jurídic tancat del qual es puguin deduir els usos permesos i els prohibits. De fet, fins i tot el concepte d'*espais lliures* fa referència sovint als usos de places cíviques on dominen les àrees pavimentades o sense arbrat. També una sentència del 1979 va reconèixer que els usos del subsòl en aparcaments i dipòsits i altres usos podien ser compatibles amb la qualificació de zona verda.

Aquesta ambigüitat jurídica ha convertit les zones verdes en un calaix de sastre de tota mena d'usos provisionals o definitius. Un dels motius està escrit a l'article 203 de les Normes Urbanístiques, que assenyala que els equipaments permesos a les àrees de parcs urbans poden arribar a ocupar un màxim del 5% de la superfície. Recordem els conflictes del parc de Joan Miró, on els usos permanents i provisionals van superar amb escreix el 5% de la superfície, els del subsòl van acabar invalidant més del 40% del sòl drenant i, recentment, una part important s'ha vist ocupada per les obres provisionals de l'L8.

> **L'ambigüitat jurídica ha convertit les zones verdes en un calaix de sastre per a tota mena d'usos, com és el cas del parc de Joan Miró**

LA REGLA DEL 3-30-300

Es tracta d'un estàndard urbanístic i de salut pública que defineix la quantitat mínima de verd que hauria de tenir qualsevol persona en el seu entorn més pròxim:
3 arbres: Li hauria de ser possible veure, almenys, tres arbres des de la finestra de casa o del lloc de feina.
30% de verd: Cada barri hauria de tenir un mínim del 30% de cobertura arbòria o massa forestal urbana.
300 metres: Cap persona no hauria d'estar a més de 300 metres de distància d'un parc o un espai verd de qualitat d'almenys una hectàrea.

Una anàlisi de la ciutat consolidada ens permet identificar, a més dels espais verds actuals i els patis d'illa guanyats del 1995 al 1999, tot un seguit de jardins públics o privats qualificats de sistema viari bàsic (clau 5) no edificables, però sense seguretat jurídica. També els espais i jardins associats a equipaments (clau 7a), els qualificats de zona de conservació de l'estructura urbana (clau 15) i els qualificats de zona de densificació urbana (clau 13E), potencialment edificables, tot i disposar d'una ordenança que obliga les obres de nova planta o gran rehabilitació a alliberar i enjardinar el centre del pati d'illa a partir d'una vegada i mitja de la profunditat edificable. Aquest és un conjunt d'oportunitats des del planejament urbanístic.

2023: la Llei del Patrimoni Cultural

A final del 2023, la Generalitat va obrir un procés de consulta pública per actualitzar la Llei del Patrimoni Cultural Català (LPCC) del 1993. Arran d'aquesta oportunitat, la Favb va presentar el gener del 2024 un paquet d'al·legacions, entre les quals figurava l'anomenada *Protecció del Verd Urbà*. Les al·legacions no varen ser acceptades per l'equip redactor d'una llei que encara està en fase parlamentària. En definitiva, exceptuant els parcs naturals -amb Pla Especial de Protecció- i els jardins històrics previstos a la LPCC, el verd urbà no es considera un bé cultural, ni tan sols un patrimoni.

2024: Llei de Restauració de la Natura

La Llei de Restauració de la Natura, oficialment el Reglament (UE) 2024/1991, és una normativa europea en vigor des de l'agost de l'any 2024 que obliga jurídicament els estats membres de la Unió Europea a recuperar els ecosistemes degradats, revertir la pèrdua de biodiversitat i mitigar el canvi climàtic. La llei estableix un calendari ambiciós i obligacions específiques a les zones terrestres i marines. I per al 2050, recuperar tots els ecosistemes que ho necessitin.

Hi apareix un capítol d'espais urbans amb la necessitat d'incrementar de manera continuada les zones verdes urbanes i la cobertura arbòria de pobles i ciutats. Com a primer pas, l'Estat espanyol va presentar, l'agost del 2026 i davant la Comissió Europea, el projecte de Pla Nacional de Restauració de la Natura. Es prohibeix *retallar* espai verd urbà en la pròxima dècada. Per contra, es proposa augmentar almenys el 3% la presència de vegetació a les ciutats el 2040 i arribar al 5% addicional el 2050. L'objectiu és que hi hagi almenys el 10% de la superfície de les ciutats recoberta per arbres, però, sense finançament, el pla no s'ha traduït en cap règim d'aplicació ni mesura de protecció de les zones verdes urbanes.

2026: l'Estatut del Verd

L'Estatut del Verd és una proposta d'un nou marc participatiu impulsat el 2026 pel Consell Ciutadà per la Sostenibilitat per reconèixer i protegir els drets de la natura urbana i els espais verds. Demana protecció jurídica -garantir la preservació, restauració i protecció dels espais verds davant la pressió urbanística-; reconeixement ecosistèmic -valorar els serveis ambientals que aporten zones com els horts urbans o els jardins privats protegits-; i participació ciutadana -impulsar un grup de treball obert a entitats i col·lectius per definir aquests drets de la natura a la ciutat-. Més enllà d'aquest Grup de Treball de l'Estatut del Verd, encara en procés de formació, no hi ha cap concreció específica per a la preservació dels espais verds urbans, la seva restauració i protecció davant la pressió urbanística.

Lluny d'obtenir respostes clares i sense règims d'aplicació d'aquestes noves legislacions poc madures, cal retrocedir a l'única seguretat jurídica i marc legal existent en aquest moment: el fet de formar part del sistema urbanístic d'espais verds del PGM, única condició protectora vigent i oportunitat per exigir canvis de qualificacions.

**Jaume Artigues és també membre de la Comissió d'Urbanisme de la Favb.*

CRÒNICA

La batalla per l'Illa Ona, el veïnat de Glòries es planta

Les entitats signants del Pacte per Glòries denuncien que el protocol d'intencions entre l'Ajuntament i el Consorci de la Zona Franca presentat al juny altera els acords urbanístics construïts durant anys de treball i participació

GEMMA AGUILERA

La història urbanística de la plaça de les Glòries és la d'una promesa recurrentment ajornada i d'un diàleg en permanent tensió entre les institucions i la ciutadania organitzada. Durant dècades, els barris que conflueixen en aquest gran node de centralitat barcelonina han vist com els grans dibuixos sobre plànol s'encallaven, es modificaven o es redefinien segons les urgències polítiques i les dinàmiques econòmiques del moment. Ara, un nou capítol de discòrdia s'obre en un dels solars més estratègics de l'àmbit: la parcel·la situada a l'avinguda Diagonal 254, l'antic emplaçament de la Hispano Olivetti, conegut popularment com el Sòcol de l'Illa Ona. En aquest sòl públic, l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci de la Zona Franca de Barcelona (CZFB) han acordat unir forces per aixecar-hi la denominada Torre Pública Glòries. Un complex d'edificis que pretén combinar habitatge, serveis comunitaris i oficines, però que ha encès totes les alarmes del teixit veïnal agrupat entorn del Compromís per Glòries.

El motiu de la discòrdia és el protocol d'intencions subscrit entre l'Ajuntament i el CZFB. Tot i que el document es presenta formalment com una declaració d'intencions sense efectes jurídics vinculants, el seu contingut dibuixa un full de ruta clar que, segons les associacions veïnals del Clot-Camp de l'Arpa, el Poblenou, el Fort Pienc i la Sagrada Família, trenca de manera unilateral els acords assolits durant anys de treball conjunt. El veïnat recela de la volumetria projectada, de la desproporció en el repartiment de les superfícies, de la irrupció d'un operador econòmic extern en la gestió del sòl públic i, de manera molt especial, d'una opacitat institucional que amenaça de deixar en paper mullat els espais de participació democràtica conquerits a la plaça.

Equipaments comunitaris marginats

El primer gran punt de fricció rau en les mateixes xifres de l'edificabilitat i en la naturalesa dels usos que s'hi volen encabir. El protocol signat pel Consistori i l'entitat estatal fixa un sostre màxim estimat de 35.000 m² de sostre sobre rasant per a la parcel·la municipal. D'aquesta quantitat global, la proposta institucional reserva 20.000 m² per a ús d'oficines i administratiu, 10.000 m² per a habitatge públic -dins dels quals s'hi inclouen 7.000 m² d'habitatge de lloguer de gestió directa i 3.000 d'habitatge dotacional- i tan sols 5.000 m² per a equipaments comunitaris. Per a les entitats veïnals, aquest repartiment constitueix un greuge inacceptable que altera profundament l'esperit de la Modificació del Pla General Metropolità (MPGM) aprovada definitivament l'estiu del 2025.

Segons recorden les associacions del Compromís per Glòries, els acords vigents i les actuacions prèvies del grup de treball fixaven un sostre màxim de 35.000 m² edificables, amb l'objectiu explícit de reduir l'impacte volumètric de la construcció sobre els edificis residencials i preservar la qualitat urbana de l'entorn. En el consens històric, els usos administratius s'havien limitat a un màxim de 16.000 m², mentre que els equipaments de barri tenien assignats 7.000 m², destinats a acollir un centre de formació professional i diversitat de serveis comunitaris. El veïnat denuncia una inversió de les prioritats socials per les quals havien negociat durant més d'una dècada.

Una mercantilització del sòl?

Més enllà del ball de xifres, el que suscita un recel més profund en els barris afectats és la naturalesa jurídica i el model econòmic que s'amaga rere la incorporació del CZFB en l'operació. El protocol estableix que l'ens estatal aporta la seva capacitat financera i la seva experiència en la dinamització del mercat d'oficines per construir el complex. Com a contrapartida, l'Ajuntament estudia atorgar al Consorci un dret patrimonial sobre la finca municipal de la Diagonal per tal que l'entitat construeixi l'edificació i assumeixi la gestió i l'explotació directa dels espais d'oficina. En paral·lel, el Consistori es compromet a recomprar les parts dedicades a habitatge i equipaments comunitaris mitjançant mecanismes d'adquisició que hauran de respondre al principi d'equilibri econòmic de la inversió assumida pel CZFB.

> El nou complex se situarà en terrenys de l'antiga Hispano Olivetti, entre el centre comercial i la Torre Glòries, abans Torre Agbar

> El veïnat recela de la volumetria, el repartiment de les superfícies i la irrupció d'un operador extern en la gestió del sòl públic

Aquest redactat ha encès totes les alarmes sobre una possible mercantilització d'un sòl de titularitat pública. Les entitats veïnals subratllen que el veïnat va acceptar inicialment la presència de dependències administratives en el Sòcol de l'Illa Ona sota una condició molt clara: que aquests espais servissin exclusivament per unificar dependències municipals que en l'actualitat es troben disperses per la ciutat, convertint la torre en un segon ajuntament al servei de la ciutadania. Tanmateix, l'ús de conceptes com ara "dinamització del sector d'oficines" o "activitat econòmica" fan que el veïnat tingui por que l'espai acabi acollint oficines privades o negocis de caràcter especulatiu gestionats pel Consorci. Per al teixit associatiu, és inacceptable que una inversió en equipaments i serveis públics s'hagi de sotmetre a paràmetres de rendibilitat financera o de negoci privat en un sòl reservat per al servei de la comunitat.

En paral·lel a la negociació del règim de gestió, el veïnat denuncia una sensa-

'Disculpin les molèsties' El projecte d'urbanització de la parcel·la de l'avinguda Diagonal 254, a la confluència de la Gran Via de les Corts Catalanes amb el carrer de Ciutat de Granada, està aturat des de fa anys, encadenant, en el millor dels casos, usos a precari. D. C.

El Sòcol de l'Illa Ona
El solar que ha d'acollir la Torre Pública Glòries, entre la Gran Via de les Corts Catalanes -en primer terme- i l'avinguda Diagonal, fotografiat des d'una finestra del Centre cultural La Farinera del Clot. A l'esquerra, l'accés al centre comercial.
DANI CODINA

ció creixent d'improvisació per part dels responsables polítics a l'hora de definir el contingut concret dels equipaments. Denuncien que durant els darrers mesos diversos càrrecs municipals han verbalitzat propostes que mai han estat debatudes ni consensuades en les taules de treball del Compromís per Glòries. És el cas de la suposada voluntat de traslladar la Biblioteca del Clot, ara ubicada de manera provisional a l'edifici del DHUB, cap al nou complex de l'Illa Ona. Aquesta opció topa frontalment amb la reivindicació històrica del barri, que exigeix que la biblioteca se situï dins del nucli urbà tradicional del Clot i no pas en una posició perifèrica i administrativa. De la mateixa manera, el veïnat no veu viable encabir-hi un poliesportiu, una installació d'un volum considerable que complicaria encara més el complex puzle de la parcel·la.

Un auditori poc factible

Especialment conflictiva és la proposta municipal d'incloure un gran auditori, cinema o teatre dins la mateixa Torre Pública. L'Associació Veïnal del Clot-Camp de l'Arpa recorda que el teixit associatiu de la zona ja va presentar un estudi de viabilitat per construir l'auditori reclamat pel barri de forma soterrada a la plaça de la Farinera, una solució que permetria interconnectar el nou espai cultural amb el centre cultural existent i que va ser aprovada al Consell Plenari del Districte de Sant Martí el maig del 2024. Desplaçar aquest equipament a la Diagonal significaria, segons les entitats, desvirtuar la seva funció comunitària de proximitat i sotmetre'n la construcció als terminis incerts d'un macrocomplex d'oficines.

Finalment, el ritme i el calendari d'execució plantejats per l'Administració han acabat de consumar el desacord. L'Ajuntament i el Consorci de la Zona Franca tenen pressa per tirar endavant l'operació i tenen la intenció de convocar el concurs d'arquitectura abans que s'acabi l'any. Segons la línia temporal dibuixada en el protocol, la redacció dels projectes s'allargaria durant tot l'any 2027 per poder iniciar les obres dels habitatges el desembre del 2028. En canvi, les tramitacions per a les llicències de les oficines i dels equipaments no començarien fins al 2029, la qual cosa retardaria l'inici de les obres fins al 2030 i la seva posada en marxa definitiva fins al 2033.

Aquesta fragmentació temporal de les obres és rebutjada categòricament per la ciutadania. Les entitats veïnals sostenen que els equipaments comunitaris d'aquesta zona arrosseguen un dèficit històric que supera els vint anys, de manera que resulta inacceptable relegar-ne la construcció a una segona fase que s'executarà gairebé una dècada més tard. Reclamen que les obres s'executin de manera simultània per a la totalitat del complex, i que es restableixi la governança democràtica del projecte, i denuncien que la Comissió de Seguiment es limita a quatre representants de l'Administració i de l'entitat estatal, excloent de forma expressa la participació veïnal.

Atesa la naturalesa declarativa del protocol d'intencions presentat al juny, les associacions del Compromís per Glòries exigeixen aturar la convocatòria immediata del concurs d'arquitectura, reconvocar d'urgència les taules de treball participatives i retornar al marc de diàleg i consens establert des del 2007. Per als barris de l'entorn, la pacificació i la transformació de les Glòries no serà completa si el desenvolupament del sòl públic es fa prioritzant les necessitats financeres i l'especulació d'oficines per sobre de les manques d'habitatge i d'equipaments que la ciutadania fa dècades que reclama.

PÈRDUA DE CONTROL DEMOCRÀTIC

A la preocupació financera s'hi afegeix una pèrdua manifesta de control democràtic sobre el procés urbanístic i arquitectònic. En el protocol d'intencions es determina que serà el propi CZFB, i no pas l'Ajuntament, qui promourà i liderarà el concurs d'arquitectura per definir el disseny de la futura Torre Pública Glòries. Aquest canvi de mans trenca la metodologia utilitzada en altres grans transformacions de la mateixa plaça, com el concurs per al parc de les Glòries Catalanes o el de la mateixa Illa Glòries, on el Consistori va mantenir el lideratge directe de la iniciativa pública i va incorporar representació veïnal en els jurats d'avaluació. Les associacions del Compromís per Glòries exigeixen que la promoció del concurs continuï essent estrictament municipal, que la totalitat de la propietat intellectual dels projectes recaigui en l'Ajuntament i que el veïnat tingui cadira amb veu i vot en els òrgans de decisió i valoració de les propostes.

Les entitats veïnals del Compromís per Glòries han presentat un seguit d'al·legacions que encara no han obtingut resposta

El veïnat reclama que s'aturi el concurs d'arquitectura i que es convoquin les taules de treball per retornar a un marc de diàleg i consens

Maria Eugènia Gay i Carolina Torredemer, a l'Ajuntament de Barcelona. AB

Una 'federació veïnal' a mida dels 'lobbies' econòmics

Gaspart és la cara mediàtica de la Federació Veïns, acabada de crear, sorgida a partir d'agrupacions veïnals sense implantació en el territori, que l'Ajuntament ha reconegut com a interlocutora i que exhibeix un discurs calculat que posa l'accent en la inseguretat i en la defensa dels interessos privats

ELOI LATORRE

El 23 de juliol, l'alcalde Collboni es fotografiava a l'Ajuntament amb el que volia ser una representació del teixit veïnal de la ciutat. Hi acabava de signar un protocol de col·laboració. La nota de premsa municipal destacava que l'acord naixia "del reconeixement del paper fonamental que les entitats veïnals han desenvolupat històricament en la defensa dels drets de la ciutadania i en la construcció d'una Barcelona més cohesionada i participativa". Però les persones que apareixien a la foto no representaven la Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (Favb), fundada fa més de mig segle, ni cap del centenar llarg d'associacions que en formen part. D'entrada, sorprenia veure a la fotografia una personalitat ben coneguda, però no pas com a activista veïnal: l'expresident del Barça Joan Gaspart.

Gaspart és la cara més visible d'un artefacte anomenat Federació Veïns, constituït fa a penes un any, i al qual, amb l'acte del juliol, el Consistori reconeix com a interlocutor preferent. El protocol signat estableix un calendari de reunions bimensuals entre una representació del Govern municipal i la nova entitat. És un tipus de relació diferent de la que l'equip de Collboni manté amb la Favb, amb qui també va signar un protocol de relació el maig del 2025, pel qual tenen lloc reunions periòdiques amb l'alcalde i un seguit de taules amb cadascuna de les regidories. Unes trobades que, segons fonts de l'entitat, han funcionat de forma molt desigual.

La Federació Veïns es va constituir formalment el maig del 2025, encara que, fins a la presentació en societat a l'Ajuntament, gairebé no havia tingut cap presència com a actor en l'escenari públic. En la informació corporativa que publicita al seu web, hi ha un apartat anomenat "La nostra història" que deixa en evidència que és ben curta: el primer moviment per constituir-se és de març del 2024. Tampoc s'hi amaga que es tracta d'una "federació" de laboratori, constituïda amb tres associacions de noms inversemblants i trajectòria ignota, sense cap vincle amb el teixit associatiu dels barris: d'aquesta manera, compleix amb el que estableix el Codi Civil Català per a la creació d'una entitat associativa de segon grau. Les tres associacions s'anomenen Associació de Veïns per a la Constitució i Foment de la Federació, Associació de Veïns de Foment i Formació i Associació de Veïns de Relacions Institucionals i amb la Comunitat. De cap d'elles hi ha rastre d'activitat, ni tampoc consta que la federació hagi celebrat cap assemblea o procés similar. De fet, ni tan sols té una seu física activa: a l'adreça social que figura en els estatuts, al barri de Sant Antoni, no n'hi ha cap rastre.

Uns orígens 'bombillaires'

El de Gaspart és el nom que més crida l'atenció en la "junta fundacional" d'aquesta federació. N'ocupa una presidència adjunta. Curiosament, fa una pila d'anys, l'exempresari hoteler ja va formar part de la junta de la Favb, un aspecte poc conegut de la seva trajectòria d'acaparador de càrrecs. Va ser en l'origen de la federació veïnal, durant el tardofranquisme, quan l'entitat estava dominada per representants del sector del comerç, en pugna amb els nous moviments combatius i polititzats sorgits a les barriades. Els primers eren mal anomenats *bombillaires* pels segons, una manera de donar a entendre que només els capficava la instal·lació dels llums de Nadal. Gaspart, dels *bombillaires*, representava la Federació de Comerciants de la Rambla. Tal com explicava el 2012 l'historiador Marc Andreu en un article a *Carrer*, Gaspart, juntament amb tots els membres de la junta menys un, va votar en contra d'una proposta que instava a la Favb a fer una petició de clemència per a Salvador Puig i Antich, a inici del 1974.

Seguretat, ordre i civisme

La presidència de la Federació Veïns recau en Carolina Torredemer, una empresària veïna de les Tres Torres que va tenir certa presència mediàtica fa quatre anys, quan es va erigir en portaveu de la Plataforma de Veïns Afectats per la Inseguretat a Barcelona, creada arran de diversos robatoris a cases del barri. A la junta hi ha altres personatges que han destacat com a activistes veïnals que han posat èmfasi en la delinqüència, l'incivisme, la brutícia i la degradació dels barris. Un n'era Francisco Villena, de l'associació Cor de Sant Antoni, que figurava com a vicepresident de la federació fins que va morir al maig. Un altre perfil semblant és el d'Andreu Rojas, vicepresident segon i impulsor de la plataforma Salvem el Guinardó, hiperactiva en la demanda de preservació d'algunes zones verdes, com el parc del Baix Guinardó -amenaçat durant uns mesos pel trasllat del Mercat de l'Estrella-, però també molt combativa contra l'obertura d'un centre d'acollida a persones sense llar i drogodependents al carrer de Mas Casanovas. Al seu costat, hi ha veus més centrades en la defensa dels interessos privats, com la d'una altra de les vicepresidentes, Cristina Rubies, dissenyadora interiorista: el seu compte a X té un accent molt marcat fent costat als propietaris immobiliaris i crític amb el moviment pel dret a l'habitatge.

A falta d'activitat pública visible fins al cop d'efecte de l'acord amb el Consistori del juliol, sí que sembla que aquest nou

GASPART, L'HOME QUE HA ESTAT A TOT ARREU

A la pel·lícula *El reportero* (Michelangelo Antonioni, 1975), un joveníssim Joan Gaspart apareix fugaçment fent de recepcionista, aprofitant que l'escena es rodava en un dels hotels del seu pare, l'Oriente de la Rambla. Des de llavors, durant la seva llarga trajectòria ha excel·lit en la mateixa especialitat: xuclar càmera, situar-se sempre en tribunes des d'on tenir visibilitat i influència. En el capítol de la visibilitat, sens dubte, la plataforma més eficaç ha sigut el Barça: en va ser histriònic vicepresident durant tot el mandat de Josep Lluís Núñez (1978-2000) i caòtic president durant els dos anys i mig següents. Però els vincles amb el futbol no es van aturar aquí: va ser president de la UE Sant Andreu (2004-2011), càrrec que li va permetre fer el salt a la Federació Espanyola de Futbol, de la qual va ser vicepresident fins al 2017. Menys mediàtica, però molt més influent en la rerebotiga, ha estat la seva tasca com a dirigent patronal i lobbista en el sector turístic: ha sigut president del Consell d'Empresaris de Turisme i secretari de l'Associació de Cadenes Hoteleres d'Espanya. Ara bé, des d'on ha treballat de valent per modelar les polítiques públiques ha estat a Turisme de Barcelona, consorci publicoprivat que té l'encàrrec de projectar la *marca Barcelona* al món, promovent fires econòmiques i grans esdeveniments esportius. Gaspart -que hi va ficar la poteta a través d'un altre instrument de l'empresariat turístic, la Fundació Barcelona Promoció- en va ser president del comitè executiu des de la fundació, el 1993, fins al 2019, però ha continuat a la junta general fins a aquest estiu. I encara avui, amb 82 anys, continua sent vocal del Consell de Turisme i Ciutat, un òrgan consultiu de l'Ajuntament. A títol anecdòtic, és cònsol honorari de les Illes Seychelles. Paradoxalment, aquest envejable currículum com a influent patró empresarial s'ha bastit mentre els seus negocis anaven de mal borràs. La cadena Hoteles Reunidos (HUSA), que havia fundat el seu avi, va entrar en concurs de creditors i va ser liquidada per ordre judicial el 2021. En la llista de grans deutors que l'Agència Tributària va publicar el 2025 hi figurava Gaspart, a qui Hisenda reclama gairebé un milió d'euros.

MANEL PUYAL

CRÒNICA

lobby amb forma de plataforma veïnal ha estat picant pedra a través dels mecanismes oficials de participació ciutadana. Fins a tres membres de la junta han entrat al Consell de Ciutat, escollits pels respectius consells de districte. Es tracta de Torredemer, Rojas i Daniel Serarols, advocat i mediador de Sants, que presideix l'AV Plaça de la Farga i que, segons algunes fonts, és l'arquitecte a l'ombra de l'operació que ha fet tirar endavant la Federació Veïns.

Ambigüitat ideològica

Tot el que es pot deduir del perfil ideològic de la nova federació s'ha d'extreure del seu web, on es desplega sintèticament un esbós d'ideari i línies de treball. Amb un llenguatge molt calculat, combinen proclames genèriques de gran consens -com ara la defensa d'"una societat basada en la dignitat, la llibertat i la igualtat de totes les persones"- amb altres que marquen un perfil liberal i de protecció dels negocis i interessos privats. Proclamen "el dret a la propietat com un element essencial de la seguretat jurídica i la convivència"; defensen "l'accés a un habitatge digne, assequible i adequat per a tothom, tot promovent un equilibri entre el dret a l'habitatge i el respecte a la propietat", i, quant a mobilitat, "un sistema integrat que combini transport públic i vehicle privat de manera equilibrada, per millorar la fluïdesa, la seguretat i l'accessibilitat per a tots els veïns". Reclamen un model d'impostos que serveixi "per viure millor, no per ofegar-nos", i, de forma més concreta, l'eliminació de la taxa turística per a persones residents a l'Estat espanyol. També qüestionen l'atenció pública a col·lectius vulnerables: "Volem polítiques que actuïn com a ascensor social i no com a motor d'empobriment".

Arran de l'acord entre l'Ajuntament i la Federació Veïns, la Favb va reaccionar amb un comunicat que mostrava la preocupació amb el fet que "amb aquest reconeixement" el Consistori "obri la porta a què tots els *lobbies* empresarials de la ciutat s'inventin la seva versió veïnal i social i pressionin els governs municipals" també des d'aquest vessant. I mostra inquietud perquè l'entesa pugui servir a l'Administració "per justificar polítiques poc justes socialment". Finalment, fa una crida al moviment veïnal a no deixar-se dur per la confusió i a tenir present "qui són -i seran- aquestes noves entitats i mirin molt bé la lletra petita de les seves propostes".

Constituïda amb tres associacions de trajectòria ignota, compleix el que marca el Codi Civil Català per esdevenir una entitat de segon grau

La presidenta, l'empresària Carolina Torredemer, va ser portaveu de la Plataforma de Veïns Afectats per la Inseguretat

ANÀLISI A l'escalf del pla del nou Clínic, el Barça s'ha venut la finca de Can Rigalt a la immobiliària Metropolitan House per 30 milions d'euros. Una operació que té més a veure amb la necessitat imperiosa de fer caixa que amb un gran negoci

EL BARÇA I CAN RIGALT, UNA ESPECULACIÓ FALLIDA?

ALBERT RECIO
PROFESSOR D'ECONOMIA

La masia de Can Rigalt, en estat ruïnós. JORDI R. RENOM-ARXIU

La venda recent dels terrenys que posseïa el Futbol Club Barcelona a Can Rigalt (l'Hospitalet de Llobregat) fa suposar que es tracta d'una maniobra especulativa clàssica per part del club: les operacions immobiliàries han format part dels mètodes de molts clubs de futbol per cobrir les seves necessitats ingents de finançament. Però la història de Can Rigalt, més que un cas d'èxit d'aquesta estratègia, sembla un més dels negocis fracassats en els quals el Barça té una certa especialitat.

Ciutat esportiva frustrada

Can Rigalt porta el nom del propietari Miquel Rigalt -un adinerat artesà d'argent i joies-, que va comprar la finca el 1728 i hi va construir una casa palauet. Passats els anys, la finca es va qualificar de zona verda. El 1997, l'alcalde socialista Celestino Corbacho va convèncer el Barça, presidit pel constructor Josep Lluís Núñez, que allà hi podia instal·lar la seva ciutat esportiva, a prop del Camp Nou. L'Ajuntament seguia el model d'urbanisme del PSC tan amic dels grans esdeveniments esportius. I per al Barça era una oportunitat per tenir un bon equipament en un lloc cèntric. Només hi havia un *problema*: la finca s'havia de requalificar com a equipament. El moviment veïnal de l'Hospitalet i el barceloní es van mobilitzar contra el projecte. La Generalitat de Jordi Pujol, enfrontada amb els socialistes i amb el mateix Núñez, va veure-hi l'oportunitat per fer la punyeta als seus oponents i mostrar una cara més social: la requalificació va quedar bloquejada. I el Barça es va quedar amb uns terrenys que no li serviren per a res. Havien costat al voltant d'1,5 milions d'euros.

Negoci ruïnós amb La Llave de Oro

El segon episodi d'aquesta història es va produir el 2007. Un altre cop, amb la intervenció de l'inefable alcalde socialista. En aquell moment, en plena bombolla especulativa i quan la construcció de més i més habitatges era la consigna dominant, l'Ajuntament va projectar la requalificació de l'espai per fer-hi habitatges. El Barça va veure l'oportunitat de fer calaix i va vendre els terrenys a la immobiliària La Llave de Oro -una de les més actives a Barcelona- per 35,4 milions d'euros. Però tot quedava pendent de la requalificació i la urbanització. Per facilitar l'operació, el club va fer una donació de terrenys a l'Ajuntament de Gavà, per *compensar* la pèrdua d'espai verd. En aquell moment, el moviment veïnal no es va mobilitzar. El que va parar el projecte va ser l'espetec de la bombolla. L'Ajuntament de l'Hospitalet mai va iniciar el canvi d'ordenament. I com que passava el temps i no s'hi veia solució, La Llave de Oro va demandar el club i aquest va haver de recomprar el terreny per 47 milions. Una ruïna.

Ara, a l'escalf del pla del nou Clínic, el grup s'ha venut el sòl a Metropolitan House per 30 milions, per tant, amb pèrdues respecte a la darrera operació. Hi havia també la possibilitat que, de mantenir el sòl, el Barça hagués hagut de fer front a part dels costos del trasllat de l'estació transformadora que acullen els terrenys. En aquest cas, la venda té més a veure amb la necessitat imperiosa d'obtenir ingressos i amb liquidar una operació fallida que no pas amb un gran negoci.

El club va adquirir el terreny el 1997, el va vendre i recomprar i, fa unes setmanes, se n'ha desfet per un preu inferior al de l'última operació

Amb la complicitat de l'Ajuntament de l'Hospitalet, el Barça ha deixat marcir-se la masia, qualificada de Bé d'Interès Local

Ni bon inversor, ni bon gestor

No és el primer club que queda entrampat amb operacions que superen les capacitats dels seus directius. En els negocis immobiliaris quasi sempre hi actuen taurons especialitzats i inversors que busquen ingressos fàcils i sovint en surten escaldats -ho va explicar molt bé Italo Calvino a la novel·la *L'especulació immobiliària*-. En el cas de Can Rigalt, el Barça sempre ha ocupat aquest segon paper. Mentrestant, ha estat un mal gestor de l'espai, ja que ha deixat deteriorar la masia, qualificada de Bé d'Interès Local, sembla que amb la complicitat del mateix Ajuntament, que s'ha negat a sancionar el club per la seva deixadesa.

Les juntes del Barça no han estat hàbils en els plans urbanístics. Malgrat el seu poder, han hagut de fer front al moviment veïnal, que ha frenat els projectes més especulatius, com el Barça 2000. Tampoc no han comptat amb un suport polític tan groller com el del Real Madrid. Però això no vol dir que no ho hagin intentat. Simplement, s'han mogut en un context menys adequat a les seves maniobres. Ara hi tornen, amb un projecte de parc recreatiu associat a un grup israelià. Esperem que, un cop més, tornin a fracassar.

CRÒNICA

Quan la cita prèvia és una barrera per exercir drets

El SEPE, l'organisme estatal que gestiona les prestacions per desocupació, acumula a Barcelona mesos de dificultats a l'hora de reservar cita prèvia a la web o per telèfon, l'única forma d'obtenir-ne i ser atès, un fet que genera situacions de desatenció i desesperació entre les persones usuàries

V. CANET

En una de les oficines del Servicio Público de Empleo Estatal (SEPE) a Barcelona, al centre de la ciutat, pregunte a una de les persones que atenen a la porta si es pot demanar cita presencialment o hi ha alguna forma que t'atenguen allà mateix, sense cita prèvia. Qui em respon, una barreja de porter, personal de seguretat i punt d'informació que no vol donar el seu nom, em pregunta si parle del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC) o del SEPE: "Perquè el SOC té una taula presencial que atén el mateix dia per a gestions urgents". Li aclaresc que pregunte pel SEPE i em diu que la cita només es pot demanar per internet. Li pregunte si per telèfon també i em reitera que millor per la web. Em repta a fer-ho davant d'ell i quan em surt que no hi ha cites he d'insistir, però no iniciant el formulari de zero, sinó alternant, de forma gairebé compulsiva, el menú selector entre cita presencial i telefònica, fins que en surta alguna. "El problema és que això no ho sap molta gent", diu mentre m'explica que hi ha cites noves cada quinze minuts. Ho prove amb el mòbil i després de diversos intents em surten opcions a Viladecans o Vilanova. Si no les reserves en pocs segons, ja no estan disponibles. Insistesc: Rubí i Sabadell. Cap en Barcelona ciutat.

Rotació i insuficiència de personal

La cita prèvia, instaurada al SEPE en 2012, havia de ser una eina per organitzar el treball, però "s'ha convertit en un problema per la persistent insuficiència de dotació de personal a Barcelona", afirma Albert Ferrer, membre de la Comissió Executiva Territorial de Catalunya del SEPE per CCOO. "Només s'oferten les cites que es poden atendre i s'esgoten de seguida", afegeix. Silvia Faja, secretària de l'Administració General de l'Estat d'UGT Catalunya, ens dona la dada: a Barcelona província s'atenen 500 cites prèvies diàries, que resulten clarament insuficients.

Segons Albert Vilardell, enllaç sindical d'UGT del Barcelonès, el SEPE provincial té 420 treballadors, quan en 2018 n'hi havia uns 600. A més, des de novembre de 2024 treballen amb "un nou *software* de gestió que ha costat 20 milions d'euros", que "no havia estat testejat" i que "incrementa el temps de dedicació per a moltes gestions". La saturació reapareix cada cert temps, sobretot des de l'any passat. En abril o maig d'aquest any, qualsevol recerca donava cita a Barcelona ciutat. A partir de juliol, el col·lapse de mesos anteriors havia tornat. Vilardell explica que hi ha dos motius: l'augment del volum de feina -a l'estiu hi ha més altes i baixes de treballs de temporada- i, alhora, la plantilla concentra durant tres mesos les vacances, en un any en el qual no s'han posat reforços a l'estiu. A principi d'octubre no s'havia aconseguit revertir la situació.

Els reforços temporals o permanents tampoc són ara mateix una solució ràpida. En anys anteriors, explica Vilardell, la borsa d'interins valorava l'experiència anterior al SEPE per accedir-hi. "[Els que hi entraven] sabien com es treballava, com funcionaven els programes informàtics i se'ls anava cridant", diu el sindicalista. Però per un canvi legal del 2024 en les condicions d'accés, "els reforços, quan arriben, ho fan sense la formació o experiència necessària, i necessiten un període d'adaptació". S'han fet proves de cita telefònica i presencial, però estan pendents d'avaluació i implementació, tot i que, segons UGT, les proves han funcionat i han permès duplicar les cites.

> **El primer semestre de l'any, el 27,1% de les persones que van sol·licitar cita prèvia a través del web del SEPE no la van aconseguir**

Una xarxa d'oficines insuficient. El SEPE d'Horta, tancat 'temporalment': ha estat traslladat al carrer de Sepúlveda, al barri de Sant Antoni. DANI CODINA

Menys opositors a Catalunya

Segons UGT, a Catalunya es presenta proporcionalment menys població resident a les oposicions de l'Estat que a altres comunitats i moltes places les obtenen persones de fora. "Això afecta les noves incorporacions del SEPE: les persones que estan en aquesta situació, quan s'obren places més a prop del lloc d'origen, marxen" després de tota la inversió en formació, afirma Vilardell. Per això la UGT reclama una convocatòria de places territorialitzada i la creació de complements salarials especials per ajudar a retenir les persones que han guanyat la plaça en els territoris tensionats, com Madrid, o com ja s'aplica a les Balears. A més, es calcula que en el període de 2023-2027 es jubilarà el 40% de la plantilla global del SEPE.

Les persones usuàries reclamen

El Defensor del Poble, en el seu informe del 2025, va reportar un problema estructural del SEPE a Barcelona i Madrid per tramitar prestacions presencialment. Tant el Defensor com el Síndic de Greuges i l'OCU mantenen que la cita prèvia no pot ser un requisit obligatori per atendre. El dret a l'assistència presencial, sense mediació digital, està reconegut per la legislació estatal i catalana de procediment administratiu. L'OCU, de fet, ha proposat taules de suport digital sense cita prèvia on es done atenció prioritària a persones vulnerables o sense coneixements digitals i gestions amb terminis crítics.

Phil Manzaneque, portaveu de l'Associació Veïnal d'Horta, atribueix aquesta situació a una voluntat de derivar tota l'atenció al canal digital i reduir la inversió en recursos humans. "Poden haver-hi persones que estiguin desistint de fer tràmits o demanar assessorament", apunta, i reclama una atenció de proximitat amb una oficina per a cada districte i un "tracte més humà per no perdre l'assessorament i orientació personalitzada".

Per telèfon -al 060-, es poden fer gestions comptades i bàsiques. El que sí que està en funcionament és el formulari en línia de presol·licitud, que permet reservar la data en casos de terminis a complir, fins que la trobes, segons recomana Vilardell, qui explica que és aplicable a gairebé totes les gestions. L'altra opció és la de presentar qualsevol sol·licitud a través de les oficines de qualsevol administració -local, autonòmica o estatal- o de l'anomenat correu administratiu.

Si insisteixes, tens cita?

L'OCU va fer una prova de disponibilitat de cites el març passat, i en els casos del SEPE de Barcelona i Tarragona no es van poder obtenir ni a les capitals ni a la província. El primer semestre de l'any, el 27,1% de les sol·licituds de cita prèvia pel web del SEPE no van aconseguir cita -front al 21,7% del semestre anterior-, segons el darrer Informe de Satisfacció del SEPE. El 25% dels comentaris sobre gestions no resoltes al·ludeix a falta de cites, hores a municipis llunyans o línies collapsades. El 31% de les persones usuàries creuen que no és fàcil realitzar tràmits a la web, i més del 36% afirma que l'ajuda telefònica no li ha resolt res.

Faig un segon intent presencial en un SEPE d'un districte fronterer amb Sant Adrià. El vigilant de seguretat diu que sí que hi ha cites a la web, només s'ha d'insistir. Una persona, que no vol dir el seu nom, ens explica que porta dues setmanes intentant trobar-ne una a Barcelona ciutat. Entre final de setembre i principi d'octubre prove d'obtenir cites a la web a València, Madrid, Saragossa, Sevilla i Bilbao. Totes retornen resultats amb cites durant les dues setmanes següents i en la capital de província. Només a Madrid i Bilbao hi pot haver algun resultat infructuós, sense que siga tan habitual com a Barcelona. Per telèfon, al matí potser tens alguna opció fora de la ciutat, però el més habitual és que quan dius el codi postal et diguin que no hi ha cites disponibles.

Pots acabar obtenint una cita, sovint fora de Barcelona, després de molts intents i d'anar ràpid i d'haver perdut cites de les quals ja havies iniciat la reserva. Manzaneque afirma que "no pot ser que hagis d'entrar en una mena de subhasta de cites en la qual, amb sort, et pot tocar una cita a Sabadell a les 8.30 h, sent de Vilanova i la Geltrú".

ENTREVISTA

JOAN LINUX

Sergi Draper

BIBLIOTECARI

Sergi Draper (Barcelona, 1974) és bibliotecari des de fa trenta anys, dels quals en porta vint treballant al Consorci de Biblioteques de Barcelona. Diplomat en Biblioteconomia i Documentació, i amb un màster en Direcció i Gestió de Serveis Bibliotecaris, fa cinc anys que treballa a la biblioteca de barri Les Roquetes-Rafa Juncadella, a Nou Barris.

“Les ‘biblios’ són refugis al marge dels circuits comercials”

BERTA GARCIA

El personal laboral de les biblioteques de Barcelona està en vaga indefinida des del passat mes de maig. Reclamen condicions laborals dignes per garantir un servei de qualitat. Però, quin és exactament aquest servei? Parlem amb el bibliotecari Sergi Draper sobre la funció essencial que desenvolupen les biblioteques, més enllà del préstec de llibres.

Les biblioteques no només són un espai on aconseguir llibres de manera gratuïta, sinó que tenen una funció social important, no?

Des de fa uns anys, la biblioteca ha deixat de ser un espai elitista on només anaves a llegir, estudiar o agafar llibres. Ara, la biblioteca és també un refugi per a totes les persones que queden al marge dels circuits comercials que hi ha a Barcelona. És un espai gratuït, on tothom pot accedir lliurement. I també és un espai anònim on ve gent que viu al carrer o que té una situació habitacional precària. Potser qui té recursos se’n va a la Maquinista i fa una orgia de consumisme. Però per a qui no en té... ja no hi ha espais, a la ciutat.

Pot coexistir la *marca Barcelona* amb un servei públic de biblioteques?

No. El model de ciutat que tenim va contra les biblioteques públiques, però tenim la sort que en algun moment, suposo que perquè des dels barris es demanava tenir biblioteques i això generava un retorn en vots, se’n van fer moltes i en tenim una bona xarxa. La *marca Barcelona* està orientada cap a artefactes arquitectònics per afavorir el sector turístic. I les biblioteques no queden al marge d’això. La García Márquez [a Sant Martí] o la Jaume Fuster [a Lesseps] en són exemples.

Les biblioteques de la ciutat estan adaptades a cada barri?

S’haurien d’adaptar. La biblioteca hauria de conèixer el veïnat i respondre a les necessitats d’informació i de coneixement que té aquell veïnat. Per això, jo sempre poso en qüestió la neutralitat bibliotecària. No som neutrals. La biblioteca ha d’intentar respondre a les necessitats del veïnat, que té unes característiques diferents a cada barri. No hauríem de tenir el mateix fons ni fer les mateixes activitats.

Quin és el perfil de les veïnes usuàries de Les Roquetes-Rafa Juncadella?

És una barreja de tot: hi ha estudiants, veïns i veïnes, gent gran, de mitjana edat... La persona usuària de la biblioteca és molt transversal en edat i en usos. Hi ha gent molt diferent. I la seva situació social és també molt diferent, però comparteixen l’espai.

El model de biblioteques ha anat canviant o s’ha estancat?

El discurs ha anat canviant, però perquè el discurs sigui realitat calen recursos, i és el que no tenim. Se’ns incita a fer molt treball comunitari, però ens falta personal per fer-lo. Jo no puc mantenir el fons de la biblioteca, fer les compres, l’ordenació..., i després fer projectes, sortir de la biblioteca. Aquí a les Roquetes tenim molta sort, perquè tant les Roquetes com el Verdum tenen plans comunitaris i hi ha un moviment veïnal molt fort; es poden articular projectes comunitaris. Nosaltres participem en alguns, però no podem participar en tots, perquè no tenim prou personal.

El model actual de les biblioteques respon a les necessitats actuals?

Les biblioteques han estat durant molts anys el servei municipal més ben valorat per la ciutadania perquè la gent que hi treballa té vocació de servei públic. I això és el que ha fet que vagin avançant. Les mancances que tenim fa molts anys que existeixen, però ara se’ns demana que donem més serveis. Des que tots els tràmits s’han de fer per internet, molta gent ve a la biblioteca a fer-los, per exemple. Ningú ens ha ensenyat a fer-los, però en fem cada dia. La biblioteca és un cul-de-sac i això no ha anat acompanyat d’un augment dels recursos.

> “Les bibilioteques han estat durant anys el servei municipal més ben valorat perquè la gent que hi treballa té vocació de servei públic”

> “Demanem coses molt bàsiques, l’Ajuntament té calés per portar el Tour i pagar-li la festa al papa, el problema és de voluntat política”

Quins altres problemes us trobeu?

A banda de la manca de recursos històrica, hi ha una precarització de les condicions laborals. La gent comença a estar molt cremada. Portem des de final d’abril en vaga. S’estan fent assemblees de treballadors i treballadores amb presència de més de 100 persones. Això fa uns anys no passava.

Què reivindiqueu?

La proposta de Biblioteques de Barcelona -un consorci públic- és que ens adherim al conveni de treballadors de l’Ajuntament, però sense gaudir d’una part dels beneficis que ens atorgaria aquest conveni. La lluita és per salvar els mobles.

Com afecta la vaga a les bibliotecàries?

Ens afecta sobretot en el sou, en les cotitzacions i en aquesta incertesa i sensació de menysteniment: des de principi de juny fins a final de l’estiu, l’Ajuntament no ens ha convocat a cap reunió de negociació. Fa dècades que no se’ns valora en l’àmbit professional, que s’estan degradant les nostres condicions laborals, i quan ha esclatat el conflicte ni tan sols hi ha hagut un interlocutor a l’altra banda. També s’ha generat un clima de germanor entre els treballadors que hem estat més mobilitzats. La lluita, al final, ha fet que tinguem més relació amb gent d’altres biblioteques.

I les veïnes? Com les afecta?

Estem rebent molt bona resposta de les persones usuàries, però les afecta en la incertesa de si la biblioteca obrirà o no. També afecta molt les activitats: abans de l’estiu vam haver d’anul·lar-ne moltes, i això sí que repercuteix en el veïnat.

Veieu un acord pròxim?

Espero que sí, però per part de l’Ajuntament no hi ha voluntat. Si ho volguessin solucionar, això se solucionava demà: demanem coses molt bàsiques. El Consistori té calés per portar el Tour a Barcelona i per pagar-li la festa al papa, el problema és de voluntat política.

Com seria la biblioteca de barri ideal?

Si tinguéssim tres o quatre persones més i un pressupost com cal, Les Roquetes-Rafa Juncadella seria la biblioteca ideal.

OPINIÓ

CARRER 174

LA VEU DEL CARRER

Som d'utilitat pública

La Favb ha sigut declarada entitat d'utilitat pública, un reconeixement que atorga la Generalitat de Catalunya a associacions sense ànim de lucre l'activitat de les quals "promou l'interès general de la ciutadania". És de justícia que, quaranta-vuit anys després del greuge que va suposar la manca de reconeixement de les associacions veïnals en l'articulat de la Constitució -quan sí que el van tenir els sindicats i altres entitats- es reconegui el paper del moviment veïnal en la construcció de la ciutat democràtica.

A nivell pràctic, aquest nomenament implica que les quotes o les aportacions que es fan tant a la federació com a la seva publicació, *Carrer*, puguin desgravar fins al 80% en la declaració de la renda a través de la Llei de Mecenatge. Per tant, us animem a donar suport a la revista a través de les subscripcions: les "amigues i amics de *Carrer*" sou imprescindibles perquè puguem continuar arribant als barris!

EDITORIAL

Arbres o focs d'artifici?

Ens trobem en mesos de moltes incerteses i també de possibles canvis. I la direcció d'aquests canvis, com sempre, dependrà de què fem tots i totes, de gestos individuals i d'accions col·lectives. Els últims temps, hem vist i veiem manifestacions de tendències molt diverses: per les migracions o per l'habitatge digne, per defensar privilegis o per defensar el dret a sobreviure. Hem vist acampades pacífiques i aldarulls amb l'únic objectiu de trencar-ho tot, per pura ràbia, de menors d'edat convocats per no se sap qui. Hem vist campanyes electorals on alguns posen en dubte les regles del sistema democràtic, insulten o inciten a odiar el contrincant. Hem vist potències estrangeres enviant missatges *nyi-nyi-nyi* contra governs escollits democràticament, com si fossin adolescents fent *bullying* al pati de l'escola. I en pocs mesos, viurem unes eleccions municipals.

En aquest context, totes i cadascuna de nosaltres tenim coses a dir i a fer. Cada gota compta en el riu i cal estar atents on ens pot portar cada canvi. L'escenari postelectoral pot afectar de diverses maneres l'economia i les inversions a Catalunya i, per tant, a Barcelona. La condonació de 15.000 milions d'euros de deute acumulat per la Generalitat a través del Fons de Liquiditat Autonòmica es pot suspendre, i aquest fre al finançament podria perjudicar o endarrerir molts projectes d'inversió previstos a Catalunya i reivindicats pel moviment veïnal: projectes de transports públics de gran envergadura, com algunes línies de metro o ferrocarrils, o la finalització de les obres de la Sagrera; l'ambiciós pla d'habitatge públic de la Generalitat o els plans de regeneració urbana de barris degradats. El projecte d'ampliació de l'aeroport del Prat es pot veure accelerat, i augmentar l'enorme pressió turística que pateix Barcelona, i es pot revertir l'acord per transferir Rodalies a la Generalitat i perdre's l'oportunitat de renovació del sistema ferroviari. Una altra conseqüència pot ser la derogació de decrets o de la Llei d'arrendaments urbans, i desactivar la limitació del preu dels lloguers a Catalunya. Es pot facilitar encara més la inversió especulativa dels fons voltor i augmentar de manera exponencial la quantitat de desnonaments per finalització de contractes.

Per totes aquestes possibles conseqüències, cal que cadascú difongui arguments, opinions i sentiments, i que ho faci de manera col·lectiva, en organitzacions i associacions. Cada acció -un tuit, un comunicat, una manifestació, una vaga- no s'ha de viure com un coet que puja de cop i esclata en llumetes abans de desaparèixer: l'hem de pensar com un brot que faci créixer un arbre de moltes branques perquè duri i aguanti encara que arribi un huracà.

LA VINYETA

ALFONSO TAMAYO

CARRER

Una revista inspirada per Andrés Naya

Edita: Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (Favb)
Obradors 6-10 baixos
08002 Barcelona
93 412 76 00
www.favb.cat
www.carrer.cat
carrer@favb.cat
@laveudelcarrer

Consell de direcció
Néstor Bogajo, Miquel Borràs
Cap de redacció i maquetació
Elia Herranz
Revisió del català
Roser Argemí
Disseny original
Manuel Cuyàs
Portada
Ricardo Hermida-Sr. Plástiko

Consell de redacció
Gemma Aguilera, Anaïs Barnolas, Luis Caldeiro, V. Canet, Dani Codina, Marc Font, Ignasi Franch, Berta Garcia, Marc Javierre, Eloi Latorre, Joan Linux, Meritxell M. Pauné, Jesús Martínez, Eric Moner, Joan Morejón, Ignasi R. Renom, Paula R. Ainsa, Marc Villoro, Alba Zaplana

Consell assessor
Marc Andreu, Maria Favà, M. Eugenia Ibáñez, Cristina Palomar, Albert Recio
Administració
Rocío Altozano, Itzi Diez, Phil Manzaneque
Fotomecànica i impressió
Imprintsa
Distribució
Trèvol Missatgers i Boomerag

Dipòsit legal B - 21300 - 1995
Aquest número té un tiratge de 8.000 exemplars i la seva distribució és gratuïta.

La Favb no està necessàriament d'acord amb les opinions que s'expressen als articles signats per particulars o col·lectius. Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

L'edició d'aquesta publicació ha estat possible gràcies al suport de:

Barcelona

Generalitat de Catalunya

LA VEU DE LES LECTORES

Una posició política honesta

Benvolguts. Soc la vídua de Ramon Cervelló Puig, que va ser vicepresident de la Favb, i m'he assabentat del traspàs d'Andrés Naya. Ell i en Ramon tenien criteris diferents, però sovint coincidien en certs problemes dels ciutadans de Barcelona. Eren amics i es respectaven. L'Andrés, al davant de la Federació, va fer una tasca important lluitant per millorar la situació dels seus conciutadans. Amb la publicació de *Carrer* donava a conèixer les queixes i eventuals solucions que hi veia. La seva posició política era considerada honesta. Amb el meu sentit condol, rebin la meva cordial salutació.

Marta Casanova Serra

LA VEU DE LES ASSOCIACIONS

Les associacions veïnals no s'acaben, es transformen

Felicitem *Carrer* pel número publicat el juliol passat. Hem llegit amb molt d'interès l'editorial "El final de les associacions veïnals?", que ens ha animat a compartir la nostra experiència. Les associacions han canviat perquè també ho han fet els barris i la societat. A la plaça de la Farga ens centrem sobretot en la convivència, l'espai públic, el civisme i la seguretat. Som una entitat amb costos mínims, sense local propi ni quotes, que aprofita els equipaments públics disponibles, i col·laborem amb altres entitats en tot allò que contribueixi a fer barri. Els darrers pressupostos participatius de Barcelona en són un bon exemple: prop de trenta entitats de perfils molt diversos ens vam unir en un projecte comú que va aconseguir la dotació econòmica més alta de la ciutat. No veiem, doncs, el final de les associacions veïnals, sinó una evolució cap a entitats més flexibles, especialitzades i adaptades als nous temps. Desitgem molts èxits a *Carrer* i a totes les persones i entitats compromeses amb el moviment veïnal. Sigui quin sigui el seu àmbit o federació, poden comptar amb nosaltres en tot allò que sigui bo per al barri o la ciutat.

Daniel Sererols
President de l'AV Plaça de la Farga

Carrer convida lectores, lectors i associacions a enviar les vostres reflexions perquè les publiquem a la revista. Els textos han de tenir una extensió màxima de 1.000 caràcters (mig foli). Ens reservem el dret d'adaptar-los si depassen aquesta llargària.

LA CAMBRA FOSCA

Paràlisi dels equipaments sanitaris

Després d'anys d'espera, les associacions veïnals organitzades en la Comissió de Salut de la Favb esperaven reunir-se al setembre amb el Consorci Sanitari de Barcelona -format per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona-, per conèixer quina és la situació dels equipaments sanitaris pendents a la ciutat -obres de nova construcció, remodelació o ampliació-. El Consorci havia anunciat feia més d'un any -el març del 2025- una inversió de 70 milions d'euros per millorar nou centres d'atenció primària, una quantitat que les associacions consideren del tot insuficient per complir els compromisos adquirits en els diferents convenis (la majoria provenen del 2008). Veient que es donaven allargues a la reunió, van tirar pel dret i van exercir el dret d'accés a la informació pública a través del Portal de Transparència, per constatar que la situació de les inversions és de paràlisi total. Els barris estan exasperats.

Veïnes de Nou Barris i Sant Andreu reclamen a la Meridiana la unió del metro entre les Trinitats. COMUNICACIÓ FAVB-ARXIU

La reforma de la Meridiana, 'interruptus'?

"Acabarem al novembre les obres de la Meridiana després de set anys". Aquesta va ser una de les declaracions que Jaume Collboni va fer a la revista *20 Minutos* el passat 22 d'octubre, en una llarga entrevista de repàs del mandat municipal. No sabem si es va tractar d'un *lapsus linguae* o és que a l'alcalde el va trair el subconscient, perquè la reforma ni la va començar ell -el 2018, ja havia passat a l'oposició per preparar el seu assalt a l'alcaldia-, ni aquesta es pot donar per acabada, més enllà del tram que va de Felip II a Fabra i Puig. El més calent de l'obra -la reforma fins al pont de Sarajevo- és a l'aigüera, i als barris, que ja estan amb la mosca rere l'orella per l'ajornament del projecte executiu per a després de les eleccions, aquest *subidón* de precampanya els pot fer olor de socarrim. Compte amb posar-se més medalles de les que toquen!

Junts vota pels taurons immobiliaris

Els diputats i diputades de Junts van votar a l'octubre en contra dels decrets d'habitatge, reivindicats per la ciutadania a carrers i places de tot l'Estat, i que aquest cop semblava que comptarien amb el suport d'un espectre de forces polítiques més ampli de l'habitual. No va ser així: Junts va tornar a retratar-se com el digníssim hereu d'una Convergència i Unió que, al llarg de vint-i-tres anys, va jugar un paper galdós en la privatització del parc d'habitatge protegit, amb una previsió nefasta pel que fa a la compra de sòl públic i amagant el cap sota terra, com un estruç que no vol veure un problema que, crisi rere crisi, es manifestava amb més força i afectava més capes de la societat.

EN POSITIU

Badia del Vallès comença a acomiadar-se de l'amiant

La lluita veïnal contra l'amiant és, sense cap mena de dubte, una de les que està recollint més victòries els últims anys. Després de l'aprovació de la Llei d'erradicació de l'amiant a Catalunya, aprovada el passat mes de juny pel Parlament, a l'octubre vam saber que Badia del Vallès, una de les ciutats més afectades per aquesta xacra, ha iniciat els treballs per a la retirada massiva d'aquest material cancerigen. El repte és gran: fer desaparèixer les 13 tones d'amiant que es calcula que hi ha repartides per més de 150 blocs d'habitatges, aixecats sobretot en la dècada dels anys setanta del segle passat. L'operació costarà 4,5 milions d'euros. Llegim que una iniciativa d'aquestes dimensions no s'havia vist mai en cap ciutat europea. I estem del tot segurs que la situació no s'hauria desencallat si no hagués estat per la lluita ininterrompuda del veïnat. A Barcelona, a l'Ajuntament encara li queda molta feina per fer. Que prengui bona nota!

Vaga general, 14 anys després

Aquest *Carrer* va a impremta pocs dies abans de l'11 de novembre. Desconeixem quin seguiment tindrà la vaga general -la primera que s'organitza des de fa catorze anys-, però el que sí que sabem és que els barris s'han mobilitzat per fer-la seva. Associacions veïnals, sindicats d'habitatge i entitats de tota mena s'han reunit en comitès de vaga, buscant la complicitat de veïnes i comerços. Un problema transversal, com el de l'habitatge, demana una lluita col·lectiva.

OPINIÓ

Joan Buades
Investigador especialitzat en turisme, globalització i canvi climàtic

Un aeroport per empobrir i fer més invivible Barcelona?

Qui vulgui entendre per quin moment passa Barcelona ha de mirar el 1992. El caramel de viure una Barcelona olímpica va cegar bona part de la ciutadania, que va ignorar els senyals d'alarma que emetien persones com Eduard Moreno i Manuel Vázquez Montalbán sobre el repintat neoliberal del desenvolupisme franquista d'aquells fastos. Perquè ens entenguem: l'any abans dels Jocs Olímpics, van passar per l'aeroport del Prat menys de nou milions de passatgers; l'any passat s'havien multiplicat per set, arribant als cinquanta-set milions i mig.

L'impacte per a l'economia

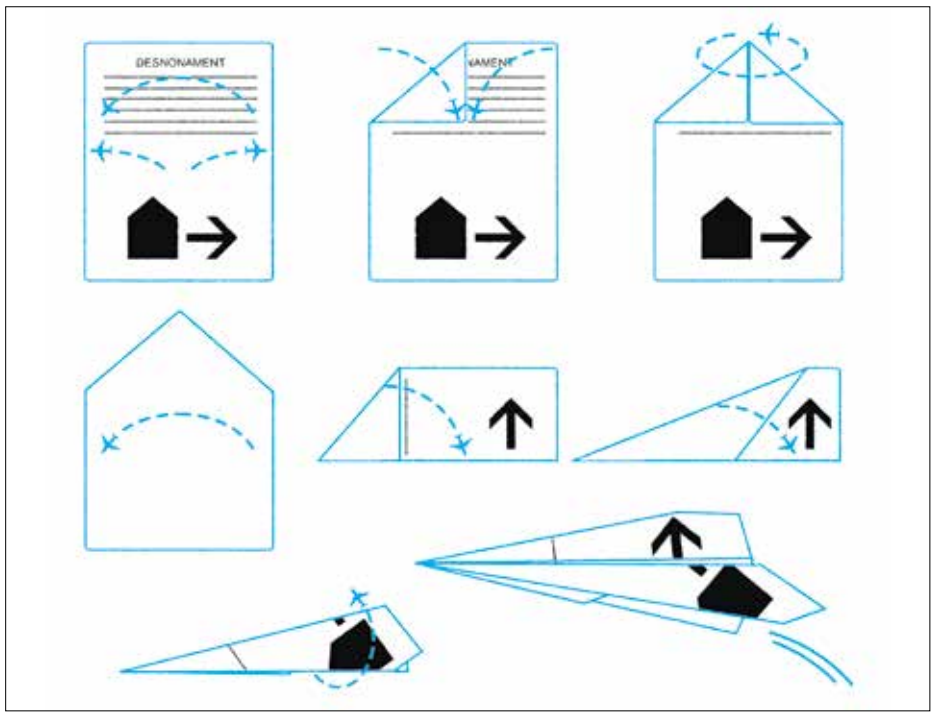
Hi ha una correlació entre aquest salt colossal en el trànsit aeroportuari i l'augment asfixiant de la turistificació. La Barcelona preolímpica va rebre menys de dos milions de visitants, mentre que el 2025 els turistes van superar els setze milions. En el mateix període, les places hoteleres s'han quadruplicat. Si hi ha més de 10.000 pisos turístics -legals, vull dir-, l'oferta de lloguer de temporada duplica la de llarga durada. Oficialment, la despesa turística creix de manera fabulosa. De fet, sense l'enlairament de l'aeroport des del 1992 i les ampliacions del 2004 -la tercera pista- i del 2009 -la T1- res de tot això hauria estat possible.

No hi ha cap infraestructura que hagi tingut un impacte tan radical en l'economia local. Per tant, una ampliació del 40% de la capacitat de trànsit -fins als 80 milions- promoguda per AENA -una empresa amb majoria de capital públic- i els governs d'Espanya, la Generalitat i l'Ajuntament, hauria de ser valorada com una fita capital del progrés de la ciutat. O almenys així ens ho venen els pròcers econòmics, polítics i mediàtics del país.

Dissortadament, tants rècords aeroportuaris i turístics no han fet rica la gent de Barcelona. Si mirem la renda familiar disponible per habitant, qui viu a la ciutat és més pobre que la mitjana europea. D'acord amb la taxa Arope [de l'anglès 'en risc de pobresa o exclusió social'], quatre de cada deu infants de la ciutat pateixen pobresa. Se supera un 63% l'europea. Com a moltes ciutats gentrificades, el cost de la vida es dispara, i també les feines precàries i mal pagades.

Un efecte col·lateral és la desmembració comunitària, la incapacitat creixent per mantenir vius els barris, cada cop més bigarrats sense cap política pública rellevant que afavoreixi la cohesió social i la promoció de la llengua i la cultura pròpies del país. L'estructura demogràfica experimenta un capgirament clau en augmentar de forma considerable la migració pobra i rica (*expats*), en detriment de la població històrica. És clar que aquest model de ciutat té guanyadors: són pocs, però poderosíssims. La majoria els trobem ploricant per ampliar l'aeroport des del Consorci de Turisme de Barcelona.

Apostar per ampliar l'aeroport és atiar el foc que fa suar Barcelona i posa en perill la vida de la gent

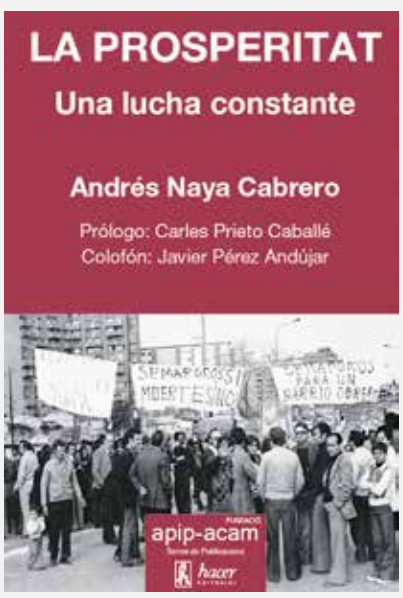
MARIA I PUNT

Hi ha un altre angle mort en el debat actual que, després d'aquest estiu invivible de calor, ja ningú pot ignorar. Multiplicar els vols amb una vintena de milions de passatgers addicionals a l'any disparará les emissions climaticides que fabriquen onades de calor cada cop més perilloses per a la salut, sobretot en els barris populars i entre la gent gran. Barcelona Regional va calcular que l'augment de fins a 70 milions de passatgers incrementaria el 33% les emissions de CO_2e de l'aeroport. Això és moltíssim perquè les emissions climaticides vinculades a l'aeroport (7,6 milions de tones) més que duplicaven les del conjunt de tots els habitatges, comerços i serveis de la capital (3,4 M t).

La pitjor decisió possible

Els *lobbies* que hi ha rere l'ampliació de l'aeroport -AENA, l'immobiliari, el turístic, l'especulació via paradisos fiscals- no només pretenen sucar al màxim la mercaderia anomenada *Barcelona* a costa d'empobrir encara més la majoria. També volen que no ens fixem que, sabent com està avançant la catàstrofe climàtica, ampliar un aeroport és potser la pitjor decisió possible per protegir la nostra salut i la vida. L'Imperial College -el CSIC britànic- afirma que l'onada de calor del 23 de juny al 2 de juliol de l'any passat va matar 286 persones a Barcelona. Enguany, hem tancat la temporada amb 54 nits tòrrides -de més de 25 ºC- a l'estació del Raval, 19 a la de la Zona Universitària i vuit a la de Fabra. Fa una dècada, el 2016, no n'hi va haver cap ni a l'estació de Fabra ni a la de Zona Universitària, mentre que al Raval només en van patir cinc.

No tenim encara dades d'enguany sobre els morts per calor a Barcelona, però l'estiu meteorològic s'ha tancat amb 3.226 morts a Catalunya atribuïbles a les altes temperatures, segons el grup de recerca MACE del CSIC. Fins i tot les xifres oficials de l'Instituto Carlos III, que avaluen les morts per calor extrema, però no les derivades de la calor moderada, reconeixen un rècord de 1.835 morts prematures a Catalunya. Apostar per ampliar l'aeroport és atiar el foc que fa suar Barcelona i posa en perill la vida de la gent. Només un boig o un galifardeu que esperi obtenir beneficis fabulosos sense mirament ni amb les persones ni amb el clima, pot fer-se'n fanàtic.

La Prosperitat

Des que Andrés Naya va arribar al barri de la Prosperitat -un dels Nou Barris- va participar i liderar, juntament amb moltes altres persones, nombroses lluites contra els poders polítics i econòmics davant d'abusos urbanístics i injustícies socials. També va contribuir a pal·liar les mancances del barri, impulsant la creació d'equipaments públics i altres millores per dignificar-lo.

Aquest llibre és la crònica i l'inventari de cinc dècades de reivindicacions i lluites que culminen en un pla urbanístic elaborat i imposat pel mateix veïnat. Tot plegat està escrit amb un llenguatge natural, assequible i directe.

La Prosperitat: una lucha constante, d'**Andrés Naya**. Amb pròleg de **Carles Prieto** i colofó de **Javier Pérez Andújar**.

ACCIÓ SOCIAL I RESIDENCIAL
FUNDACIÓ apip-acam

Servei de Publicacions
hacer EDITORIAL

Troba'l a la teva llibreria, a les distribuidores Cimadevilla, Midac, Azeta i Distrifer, i a les plataformes Dilve, Cairn, Amazon i Todostuslibros.com

Carrer Paloma 21-23
08001 Barcelona
93 317 16 14
https://fundacioapipacam.org/editorial-hacer

www.editorialhacer.com

Elia Herranz i Néstor Bogajo
L'equip de 'Carrer'

Per fer una revista, cal alegria

Per fer una revista com *Carrer*, cal creure-s'ho. Perquè has d'enredar molta gent en una aventura d'alta complexitat que implica molta feina i compromís: la de l'ens editor -en aquest cas, la Favb-, que hi posa uns recursos que costen molt d'aconseguir; la de l'equip motor -amb les codireccions que s'han succeït al llarg de trenta-cinc anys-; la del consell de redacció, que penca de valent per aconseguir un producte del qual la professió periodística se'n pot sentir orgullosa; la dels col·laboradors -entre els quals la gent del moviment veïnal- que aporten el treball militant; la de les subscriptores i subscriptors, que amb les seves aportacions ajuden a fer viable el projecte...

Andrés Naya va aconseguir enredar tothom. I ho va fer perquè era el *currante* número u. Des que aterrava a la Favb -almenys tres dies a la setmana, amb entrada estel·lar fonent el timbre i els nervis de les treballadores-, dedicava bona part de la jornada a parlar per telèfon, a crits -patia sordesa-. Trucava a *plumilles*, *fotesros* i ninotaires, per recordar-los que anaven tard en les entregues -si la cosa ja era greu, es treia de la màniga el "*Sagrado Corazón de Jesús, en vos confío*", que encara es fa servir en aquesta descreguda redacció-. Trucava a la impremta, per fer palès que darrere d'una relació *comercial* hi ha persones amb les quals es pot i s'ha de parlar. Trucava a la gent que sabia que era sensible al que es coïa a la ciutat: gent del món universitari, dels sindicats -menció especial mereix la complicitat que va cultivar amb el comitè d'empresa de Parcs i Jardins-, de les entitats socials, o els militants de base que tenen les antenes posades allà on passen les coses. Ho feia per contrastar informacions, demanar opinió o bastir un dossier especial. Trucava a la gent de les associacions veïnals -a qui coneixia pel nom- per saber de primera mà què passava als barris. A vegades, una esbroncada feia tremolar les parets, i el millor era amagar-se i esperar que passés la tempesta. Però sempre coquetejava dient que gairebé ningú li deia que no. Perquè, realment, era molt difícil dir-li-ho.

> Andrés Naya va aconseguir enredar tothom perquè era el 'currante' número u

> Trucava la gent de les associacions veïnals -a qui coneixia pel nom- per saber què passava als barris

La presencialitat dels consells

Que "*el roce hace el cariño*" ho demostra el bon ambient dels consells de redacció -que per la seva insistència es rematave al bar-, on *bocates* i cerveses eren -i són- el complement necessari per cuinar un número nou. L'escolta cap als periodistes més joves, la provocació perquè algú s'agafés un reportatge complicat, l'anàlisi en veu alta per donar-li la volta a les informacions oficials eren marca de la casa i van ajudar a despertar vocacions que, amb els anys, han fet que molts dels i les que han passat pel consell de *Carrer* estiguin ocupant llocs de responsabilitat en diversos mitjans de comunicació -*El Periódico*, *Tot Barcelona*, *Públic*, *Crític*, *La Directa*...-. La presencialitat d'aquestes trobades periòdiques ha cosit amistats, com ho ha fet el seu anvers, el consell assessor, una mena de conclave de professionals -format per arquitectes, urbanistes, geògrafes, economistes, historiadores, periodistes...- amb sensibilitat social i que l'Andrés conjurava per nodrir la revista d'una mirada àmplia i de llarg recorregut. És una generació a la qual la ciutat li deu molt.

Un tarannà optimista

Però si alguna cosa defineix l'Andrés, quelcom que ha quedat flotant entre les parets de la Favb per als que el vam conèixer -i també en altres espais que ha trepitjat sovint, com el barri de la Prospe-, és la seva alegria. Perquè ell ha estat una de les persones més alegres que hem conegut. Intuïm -de fet, n'estem totalment segurs- que els lectors i lectores de *Carrer* perceben -i valoren- la sornegueria amb què va impregnar, des del primer moment, les pàgines de la revista, no només en els textos de *La cambra fosca* -que sovint redactava-, en les idees de les tires i vinyetes, o en les opinions breus que -imaginem que ja es pot dir- signava com a *Zeta*. I amb tot, els lectors i lectores mai no es podran fer una idea aproximada de com de divertit podia arribar a ser treballar amb ell. Quan adornava -o, directament, s'inventava- una anècdota, retorçant-la fins al deliri, o quan tancava una reunió cantant -sense gaire èxit, però amb molta determinació- la melodia de *La primera comunión*, de Juanito Valderrama. Era molt tafaner i sensible als canvis de *look* -"*¿y esa barba?*, "*¡córtate ese pelo!*"-, però no li recordem cap comentari ofensiu cap als companys de redacció: aquell home gran -immens-, de tirants tensats i bigoti rebel, no estava aquí per incomodar el personal, ans al contrari: en els moments més complicats -que n'hi ha hagut, i molts, en els trenta-cinc anys d'història de *Carrer*-, el seu tarannà optimista, la forma que tenia d'entendre les relacions -forjades des del respecte, l'afecte i la companyonia-, feia que perdre l'esperança fos l'opció menys probable.

Tot això és el que trobem més a faltar i tot això és el que ens anima a continuar. En la presentació dels seus dos últims llibres, celebrada al Casal de Barri de la Prosperitat, per prescripció mèdica no els signava, sinó que els estampava amb un segell que havia confeccionat per a l'ocasió i que deia "*Ha merecido la pena*". I tant, que ha valgut la pena, Andrés. I a més, ens ho hem passat molt bé.

AZAGRA-REVUELTA

> Estem segurs que els lectors de 'Carrer' valoren la sornegueria amb què va impregnar les seves pàgines

> Aquell home gran -immens-, de tirants tensats i bigoti rebel, no estava aquí per incomodar el personal

DOSSIER

PIXAR A BARCELONA

Fer les necessitats quan s'està a fora de casa no sempre és senzill. L'Ajuntament reconeix que la xarxa de lavabos públics és insuficient, però el pla per ampliar-la roman en un calaix des del 2025. Mentrestant, orinar al carrer comporta sancions cada cop més elevades

El problema que cap alcalde ha sabut resoldre

Ni les vespasianes vingudes de París -sorgides amb motiu de l'Exposició Industrial del 1834-, ni les cabines ubicades en la via pública, passant pels grans urinaris soterrats, han estat capaços de solucionar una problemàtica que l'alcalde Clos va ventilar amb una màxima que ha passat a la història: "De casa se surt pixat"

JAUME FABRE
PERIODISTA I HISTORIADOR

"De casa se surt pixat". Amb aquesta frase contundent, l'alcalde de Barcelona Joan Clos va guanyar-se un lloc en la història, més que per cap altre dels rastres que hagi deixat la seva estada de nou anys al principal despatx de la Casa de la Ciutat. Per mantenir el rigor històric, hem de deixar constància que la va pronunciar el 21 de setembre del 2005 en plenes festes de la Mercè, davant dels micròfons d'*El matí de Catalunya Ràdio* que aleshores conduïa Antoni Bassas, en resposta a un oient que es referia al problema de les miccions dels cervesers noctàmbuls a les cantonades. Segurament per aquesta traça en resoldre tan eficaçment una qüestió que l'allau turística fomentada per ell mateix havia multiplicat i agreujat va ser nomenat al cap d'un any ministre d'Indústria, Turisme i Comerç pel president Zapatero.

Les vespasianes franceses

Altres alcaldes havien intentat abans remeis menys metafísics i més dialèctics. París en va marcar la pauta quan l'any 1834 va començar a distribuir pels carrers cèntrics de la ciutat uns recintes metàllics de forma circular on els homes podien pixar a l'empara de mirades dels altres vianants. La iniciativa va tenir lloc en el context de l'Exposició Industrial del 1834, considerada un precedent del que serien, uns anys més tard, les Exposicions Internacionals. Es van construir grans edificis *ad hoc* a la plaça de la Concòrdia i per tal com es preveia l'arribada a la ciutat de molts visitants forasters, es van crear unes columnes de ferro, amples i de l'alçada de poc més d'una persona, on els qui anessin a l'Exposició i visitessin la ciutat poguessin alleugerir les seves necessitats. N'hi va arribar a haver prop de mig miler amb formes i capacitats que, al llarg dels anys, van anar variant.

Aquests *pissoirs* francesos eren coneguts oficialment amb el nom de vespasianes en honor de l'emperador romà Vespasià, que al segle primer havia fixat una taxa per a la recollida de l'orina i deixalles sòlides de les latrines particulars, una feina que, per cert, es mantenia encara a la Barcelona del segle XIX mitjançant l'ofici de guardaemprius o marxant de comunes. Moltes cases de pisos tenien només una comuna a cada replà, que feien servir els habitants de tots els habitatges. Els excrements no anaven a la claveguera, sinó a uns pous morts que buidaven els guardaemprius, igual que ho feien amb els pous morts de les cases de planta baixa. Els residus sòlids es reciclaven com adob per als camps de conreu, i l'orina la feien servir els tintorers per aprofitar-ne l'alt contingut d'amoníac.

> **La gran expansió d'urinaris a Barcelona es va produir en vigílies de l'Exposició Universal del 1888, que ompliria la ciutat de forasters**

L'Exposició Universal del 1888

Barcelona no va trigar gaire a recollir la idea parisenca. L'escriptor Gaietà Vidal i Valenciano, nascut precisament el 1834, va deixar testimoni anys més tard, en el seu llibre *Barcelona vella*, que en la seva infància ja hi havia a la ciutat alguns urinaris públics, i n'esmenta concretament de situats a la plaça del Teatre (Rambla-Escudellers) i al carrer de la Riera de Sant Joan -desaparegut en obrir-se la Via Laietana-. Eren construccions d'obra i n'hi va arribar a haver una quarantena als anys setanta.

Però la gran expansió d'urinaris a Barcelona es va produir en vigílies de l'Exposició Universal del 1888, per a la qual es preveia que la ciutat s'omplís de forasters, com així va ser. Van importar vespasianes franceses i se'n van col·locar al voltant del recinte de l'Exposició, que es feia al parc de la Ciutadella, una a la plaça Comercial davant del Born, i també en llocs més cèntrics, com la Rambla, el passeig de Colom, la plaça del Rei, la Gran Via amb Balmes, la plaça de Catalunya davant del Portal de l'Àngel i el passeig de Gràcia. Cal remarcar que fins a mitjan segle XX sempre van ser pensades exclusivament per a l'ús masculí.

Dissenyada per Gaudí

Acabada l'Exposició del 1888, les vespasianes van anar agafant mala premsa. Com que eren realment lletges i desentonaven en contextos monumentals, es va intentar substituir-les per dissenys de producció pròpia. Fins i tot Antoni Gaudí va aportar el 1878 un projecte en un dels concursos convocats, encara que no es va arribar a portar a la pràctica. Imagineu si ara es recuperés la idea -es conserva el dibuix del projecte-, les cues de turistes per fer-se una *selfie* amb la bragueta oberta en un urinari de Gaudí. Alguns ja ho fan al Park Güell, però no seria el mateix.

Altres projectes sí que van tirar endavant, com un d'una columna força alta i abarrocada que es va posar a la plaça del Duc de Medinaceli i en altres espais ciutadans, sobre la que *La Vanguardia* n'informava el 15 de febrer del 1892: "*Son de forma circular, muy elegantes y capaces para seis personas*". Però tampoc no van durar gaire. Alguna bomba casolana amb més soroll que danys -com la del 1906 en una vespasiana de la Rambla- va fer que les autoritats ho veiessin com un perill potencial, i el fet que s'anessin convertint en llocs de cites homosexuals van contribuir també a la mala premsa entre els moralistes. Així van anar desapareixent a poc a poc i en vigílies d'una altra exposició internacional, la del 1929, es va començar a pensar en una altra mena de solució: els urinaris subterranis.

Mingitoris sota terra

Per als vàters públics sota terra es va optar per una paraula que no ofengués les orelles pudibundes i se'n va trobar una d'oblidada en un racó del diccionari castellà: *mingitorios*. No té traducció al català amb grafia o fonètica semblant. El diccionari només admet *urinari* o *pixador*. Els primers es van fer sota les places de Catalunya i d'Urquinaona, inaugurats el dia de Sant Esteve de l'any 1920, i en van seguir d'altres en llocs cèntrics.

Cal recordar que el 1917 s'havia de fer a Montjuïc una exposició internacional d'indústries elèctriques, amb la finalitat de promocionar l'enllumenat públic i privat, promoguda per l'alcalde Pich i Pon i per Francesc Cambó, que compartien la defensa dels interessos de l'empresa alemanya AEG en el procés d'electrificació català i la capacitat d'influir en les decisions municipals de la segona dècada de segle. El 1914 es van començar a projectar moltes obres de millora a Barcelona relacionades amb l'exposició prevista, però

Les diferents vides dels 'banys d'en Pitarra'. Després de més de vint anys tancats, els lavabos públics del soterrani de la plaça del Teatre de la Rambla -a sota del monument al dramaturg Serafí Pitarra- es van reobrir el maig del 2006, modernitzats. Ara han desaparegut amb la reforma integral del carrer. MARC JAVIERRE-ARXIU

es va haver d'ajornar a causa de la guerra europea, que feia inviable la participació estrangera. Fins al 1925 no es va recuperar la idea, que va quedar subsumida en la idea d'una Exposició Internacional no centrada només en les indústries elèctriques, sinó extensiva a tots els camps del comerç i de la indústria. Es va fer a Montjuïc el 1929. Però en l'entremig s'havien anat fent algunes de les obres projectades, entre elles el que havia de ser una xarxa de mingitoris que prestessin servei a l'allau de visitants que s'esperava.

Els nous mingitoris subterranis es van plantejar de manera ambiciosa. No servirien només per a pixar, sinó per a tota mena de necessitats. Hi hauria també vàters per a dones i s'hi prestarien altres serveis, com el de cirabotes. Era habitual que disposessin d'un servei de vigilància i neteja, normalment prestats per dones, que alhora venien fulls de paper higiènic i preservatius. Una altra de les coses habituals era la presència d'homosexuals *voyeuristes*. ¿Quin preadolescent dels anys seixanta no va descobrir en un lavabo públic subterrani l'existència d'homes que es posaven al seu costat i allargaven el coll per sobre la pica de separació interessats en la visió del que tenia entre mans?

Aquest va ser un dels motius del tancament progressiu de tots els mingitoris de la ciutat. Un altre, potser encara més decisiu, van ser els costos de manteniment i neteja d'aquestes instal·lacions públiques. Per això, com qui no vol la cosa, les autoritats els van anar retirant dels seus pressupostos i al final van ser clausurats. El que més anys va sobreviure va ser el de la plaça d'Urquinaona, tancat el 1997 i enderrocat el 2012. El 1990 s'havien tancat els de l'avinguda de la Llum, en ser clausurades aquestes galeries subterrànies situades sota del carrer de Pelai.

I ja que esmentem l'avinguda de la Llum, cal tenir present que sempre hi ha hagut altres espais que disposaven també de lavabos oberts a tothom, com les estacions de tren, alguns edificis públics i llocs com els mercats de barri o els encants. I els bars, és clar, no sempre disposats a permetre l'accés a qui no hi faci una consumició. N'hi ha de magnífics, però també d'altres de força impresentables. Un dels més repugnants que han existit és el que hi havia hagut en el darrer terç del segle passat en el famosíssim Bar Mundial de la plaça de Sant Agustí Vell: un espai on cabia tot just la tassa de vàter i del que amb prou feines es podia tancar la porta, situada al costat mateix de les taules de consumició. No deixa de ser, però, un record entranyable per a tots els qui vam passar moments inoblidables en aquell establiment.

Les autoritats van anar retirant dels pressupostos el manteniment dels lavabos subterranis: el d'Urquinaona va tancar el 1997

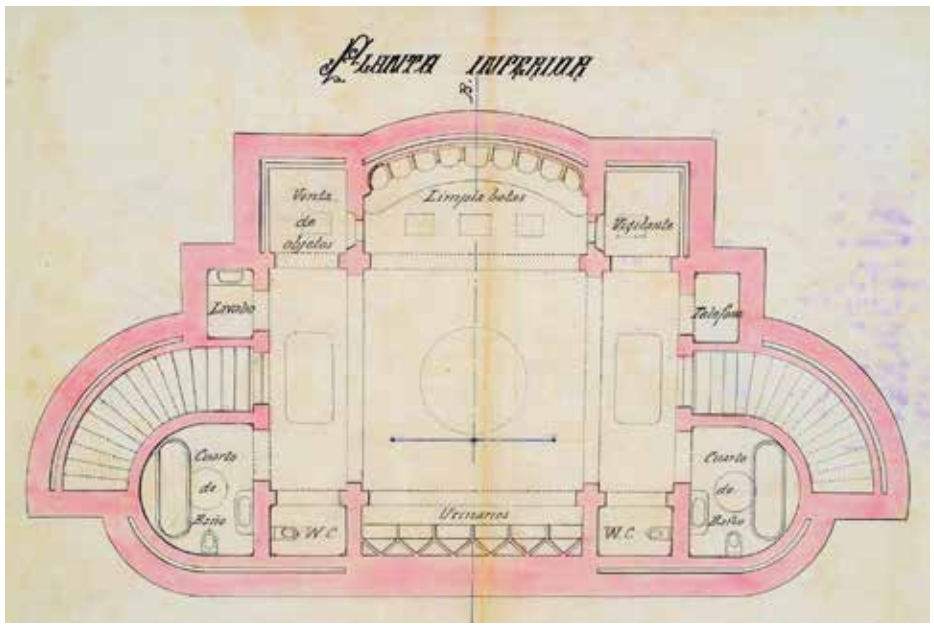
Cal remarcar que fins a mitjan segle XX els urinaris públics sempre van ser pensats exclusivament per a l'ús masculí

Els 'pissoirs' de Ceret

I així estem ara. Amb milers i milers de turistes escampant amoníac pels matolls de la plaça de la Sagrada Família i milers i milers de ciutadans barcelonins, homes i dones, fent les seves necessitats nocturnes entre els contenidors de les zones d'oci. És clar que s'han portat a terme molts intents de solucions, basats en cabines de tota mena, però totes han acabat quedant-se en experiments de poca durada. De moment, cap solució tan definitiva com la que va aportar l'alcalde Clos, fent honor al seu cognom.

Deixeu-me acabar, però, recordant un experiment que a la Catalunya francesa ha superat en enginy surrealista tots els que s'han portat a terme a Barcelona. L'estiu del 2012, a la bonica població de Ceret (Vallespir), van intentar ressuscitar una mena de *pissoirs* per evitar que les gresques nocturnes comportessin unes matinades pudents pels carrers. Però com que el pressupost municipal no estava per a urinaris de disseny, l'Ajuntament es va limitar a posar una planxa metàl·lica en els llocs on habitualment els borratxos nocturns feien, de cara a la paret, el que en francès en diuen "*se soulager*" ['les seves necessitats']. Una senzilla conducció de coure hi abocava uns rajolins d'aigua des de la part superior i un canaló recollia tot plegat fins a un forat de desguàs que abocava directament a la claveguera.

Una solució eficaç i senzilla, però molt poc estètica i que va aixecar les ires del sector abstemi i no noctàmbul de la població, en considerar que el sistema provocava un *efecte crida* i que els homes feien sense amagar-se el que abans feien de manera discreta. Una visió que pot resultar força desagradable per als qui viuen a la casa amb finestres sobre el *pissoir* municipal, segons van reflectir amb unes pintades sobre les planxes-urinari: "*Fenêtres fermées aux enfants, protegés de l'attentat á la pudeur d'un maire sans honneur*" ['Finestres tancades als nens, protegides de l'agressió indecent d'un alcalde deshonrós'].

Urinaris públics sobre el plànol
A l'esquerra, planta del projecte de Josep Fontserè per a un urinari públic a la rambla de Santa Mònica, cap al 1865. Al costat, el projecte de Julio M. Fossas per als lavabos públics de la plaça de la Universitat, el 1911. AMCB-AB

Una xarxa insuficient

La nova Ordenança de Convivència, aprovada el febrer passat, endureix les sancions per orinar al carrer. Una mesura que encara no ha anat acompanyada d'un increment de la infraestructura de lavabos de titularitat pública a la ciutat. El 2021, només n'hi havia 155

Un clàssic de la restauració
En la teranyina de reclams d'aquest bar del barri del Clot, no falta el que avisa els passavolants que el seu lavabo només és accessible prèvia consumició. JOAN MOREJÓN

ERIC MONER

Trobar un lavabo públic a Barcelona no és una tasca fàcil i pot esdevenir tot un repte quan no sempre n'hi ha de propers o els més accessibles tenen un horari restringit. En aquest escenari, la ciutat va registrar 3.136 denúncies per fer necessitats fisiològiques en la via pública entre el 15 de febrer i el 30 de juny del 2026, segons dades de la Guàrdia Urbana. Es tracta d'un increment del 15,2% respecte al mateix període de l'any anterior.

Orinar i defecar al carrer comporta una sanció econòmica de fins a 300 euros. Amb l'entrada en vigor, el febrer passat, de la nova Ordenança de Convivència vinculada al Pla Endreça, el Consistori ha endurit la sanció per miccions fins a 750 euros en llocs específics, com ara els voltants de lavabos públics o de lliure accés quan estiguin oberts; establiments de concurrència pública, com ara locals musicals o de restauració; zones d'oci nocturn i carrers estrets. També s'ha afegit una penalització per no diluir amb aigua les orines dels animals al carrer, amb una multa de fins a 300 euros.

> **Barcelona va registrar 3.136 denúncies per fer necessitats fisiològiques al carrer entre el febrer i el juny d'aquest any**

Aquests canvis, que tenen com a objectiu reduir l'incivisme, arriben a una ciutat on la xarxa de lavabos públics és insuficient. El 2021, una iniciativa ciutadana va elaborar un mapa amb els 155 serveis de titularitat pública que hi havia aleshores. El registre complet no estava publicat, però el van aconseguir a través d'una petició al portal de Transparència de l'Ajuntament. Cinc anys després, la informació disponible al web municipal continua sent bastant limitada: només ofereix un mapa amb els punts de Ciutat Vella, distribuïts sobretot entre el Raval i la Barceloneta. Són 37 punts fixos amb urinaris en diferents formats: locals amb vàter i consergeria, cabines autonetejables, lavabos químics portàtils i guinguetes químiques. La resta de districtes no compten amb mapes equivalents.

A través de l'aplicació *Barcelona a la butxaca*, es poden consultar els lavabos públics que es troben a un quilòmetre de la persona usuària. És una eina útil, però limita la cerca exclusivament a aquesta distància i no permet veure la llista completa del municipi. Sovint, els serveis indicats es troben en equipaments municipals i, per tant, també tenen horaris restringits.

> **El Pla de Lavabos Públics i Accessibles, que preveia la instal·lació de 150 urinaris a la ciutat, resta en un calaix des del juliol del 2025**

> **A Alemanya, el projecte WC Berlín fomenta que establiments privats obrin els seus serveis al públic sense que calgui consumir**

Per augmentar l'oferta, la Comissió de Presidència, Seguretat i Règim Interior de l'Ajuntament va aprovar el juliol del 2025 el Pla de Lavabos Públics i Accessibles, per "millorar la convivència i reduir els conflictes derivats de l'absència de serveis bàsics d'higiene a Barcelona". La proposta de Barcelona en Comú va rebre el suport de tots els grups municipals, excepte els de PSC i PP, que es van abstenir.

El projecte contempla la instal·lació de 150 lavabos públics, accessibles i autonetejables distribuïts de manera equitativa arreu del territori. El text recull que s'hauran d'habilitar, prioritàriament, en districtes i barris amb una concentració més gran de persones vulnerables i amb pitjor infraestructura sanitària pública. El document s'hauria d'haver elaborat en un termini màxim de tres mesos, però, en data de redacció d'aquest article, el govern municipal encara no l'ha presentat públicament. De moment, ha anunciat mesures com la instal·lació d'una cabina autonetejable a la plaça de la Sagrada Família per a final d'any. El conseller tècnic de l'Eixample, Marc Martínez, ha reconegut que la manca de sanitaris públics és "un problema de ciutat".

La normativa de bars i restaurants

Els establiments de restauració a Barcelona estan obligats a tenir serveis higiènics segons el seu aforament i les seves característiques. Per exemple, mentre que un bar amb una capacitat menor de 15 persones ha de tenir, com a mínim, un inodor i un lavabo, si aquesta puja a 50 persones, haurà de tenir dos inodors i dos lavabos, separats per sexe. En qualsevol cas, aquesta regulació no condiciona que els propietaris hagin d'oferir un ús lliure dels seus serveis. De fet, ni la legislació catalana ni l'espanyola ho contemplen.

En altres països europeus, aquesta qüestió tampoc està regulada de manera general. Així i tot, algunes ciutats han consolidat el seu sistema de lavabos públics i han proposat models mixtos. París compta amb 435 urinaris públics distribuïts al llarg de la capital francesa i que, des del 2006, són gratuïts. Berlín en té 485, que es poden localitzar a través de l'aplicació *Berliner Toilette*. La seva última innovació és la implementació aquest estiu del Programa de Cooperació WC Berlín: a través d'aquest projecte, restaurants, cafeteries i botigues ofereixen accés lliure als seus serveis, sense necessitat de consumició o compra, a canvi que l'estat de Berlín els compensi per les despeses que això comporta.

Si vols fer pipí, passa pel torn. Un home arrossega la maleta mentre surt dels lavabos de l'Estació del Nord, de pagament des del juny per evitar -segons l'empresa gestora, B:SM- que els utilitzessin persones que no eren viatgeres. JOAN MOREJÓN

Quan anar al lavabo depèn de la cartera

La ciutadania recorre sovint als serveis dels equipaments públics per satisfer les seves necessitats quan és fora de casa. Alguns, com les grans estacions de tren i autobús, han començat a cobrar a les persones usuàries

ANAÏS BARNOLAS

La xifra de 155 lavabos públics a Barcelona, difosa el 2021, inclou els situats en la via pública, però també els de biblioteques, centres cívics, mercats i altres equipaments municipals que, en la pràctica, compensen l'oferta limitada de lavabos al carrer. En una ciutat de més d'1,7 milions d'habitants, això representa al voltant d'un lavabo per cada 11.000 persones, una proporció que ajuda a entendre per què trobar-ne un continua sent una dificultat habitual en molts punts de la ciutat.

La preocupació per la manca d'aquest servei bàsic no és nova. David Bondia, síndic de greuges de Barcelona, fa anys que reclama més serveis públics i una millor senyalització dels existents. La Sindicatura sosté que ampliar-ne la disponibilitat milloraria la qualitat de vida de la ciutadania i facilitaria l'accés a aquest servei bàsic. L'Ajuntament assegura que treballa per ampliar la disponibilitat de lavabos públics, millorar-ne la distribució territorial i fer més visible la xarxa existent. L'estudi previ elaborat per l'Administració ha detectat que el repartiment actual és desigual segons els barris i preveu mesures com una millor senyalització dels serveis disponibles, l'ampliació dels horaris d'accés i la creació d'un mapa de ciutat que en faciliti la localització.

> **Més del 60% de la xarxa pública de lavabos es troba en equipaments municipals; quan aquests tanquen, desapareix l'oferta**

> **Tant l'estació de Sants com l'estació d'autobusos del Nord, de gestió pública, han implantat lavabos de pagament**

Mentre aquesta ampliació no arriba, moltes persones continuen recorrent a alternatives privades per resoldre una necessitat bàsica i els bars han esdevingut una de les opcions més habituals. L'accés al lavabo, tanmateix, acostuma a anar lligat al consum d'algun producte: comprar una ampolla d'aigua o un cafè es converteix sovint en el preu d'entrada per poder utilitzar-lo. *Carrer* ha intentat contactar amb el Gremi de Restauració per conèixer la seva opinió sobre el paper que assumeixen bars i restaurants, però al tancament d'aquesta edició encara no ha obtingut resposta.

Biblioteques i centres cívics

En l'actualitat, més del 60% dels lavabos públics es troben en equipaments municipals. Aquests espais funcionen, a la pràctica, com una xarxa invisible de serveis gratuïts. El mateix Ajuntament admet que moltes persones hi accedeixen simplement perquè necessiten un lavabo mentre són al carrer. El principal inconvenient és l'horari: quan els equipaments tanquen, una part important de l'oferta gratuïta de lavabos desapareix. Les estimacions municipals mostren fins a quin punt aquesta demanda és significativa: només els lavabos públics de Ciutat Vella registren més de 2.200 usos diaris.

Un euro per fer un pipí

L'Estació del Nord, la principal terminal d'autobusos de Barcelona, està gestionada per Barcelona de Serveis Municipals (B:SM), una empresa pública municipal. Des de la implantació dels lavabos de pagament, el passat 2 de juny, alguns usuaris han expressat el seu malestar per l'obligació d'abonar un euro després de viatges de diverses hores. Una treballadora encarregada de la neteja explica que, a més de les tasques habituals de manteniment, també ha de controlar que ningú accedeixi als lavabos sense pagar, una funció que sovint la situa en el centre de discussions i queixes dels usuaris.

Segons expliquen els treballadors de l'estació, el punt d'informació ha rebut nombroses queixes d'usuaris arran de la implantació del pagament. Tot i això, moltes no arriben a formalitzar-se. Entre els usuaris, és habitual sentir crítiques a un dels principals arguments amb què es justifica el cobrament per a l'ús dels lavabos: la millora de la neteja. "Pagues, però no sempre estan més nets", és una queixa recurrent que, segons els treballadors de l'estació, s'escolta sovint.

Les dones embarassades i les persones amb mobilitat reduïda poden utilitzar un lavabo adaptat de manera gratuïta, però han de sol·licitar-ne la clau al personal de l'estació, un tràmit que les obliga a acreditar o explicar la seva situació.

Segons B:SM, la implantació dels lavabos de pagament a l'estació respon al fet que les instal·lacions eren usades per persones que no eren viatgeres i que s'hi havien detectat usos inadequats. Treballadors de l'estació expliquen que alguns usuaris es pregunten per què l'accés als lavabos no està vinculat al bitllet de l'autobús. L'empresa sosté que l'euro que costa l'ús dels serveis es destina al seu manteniment i que la mesura no té una finalitat recaptadora.

A Sants Estació es paga des del 2014

A Sants Estació, els lavabos de les zones obertes estan gestionats per l'empresa neerlandesa One Hundred Restrooms, concessionària d'Adif Alta Velocidad en diverses grans estacions ferroviàries. Des del 2014, l'accés costa un euro i, segons Adif, el model permet oferir instal·lacions més modernes i ben mantingudes. Tot i això, els viatgers amb bitllet poden utilitzar gratuïtament els lavabos de les sales d'embarcament, que continuen gestionats directament per Adif.

Els casos de l'Estació del Nord i de Sants Estació il·lustren una realitat que va més enllà del nombre total de lavabos disponibles. Mentrestant, biblioteques, centres cívics, mercats i bars continuen suplint les mancances d'una xarxa pública insuficient. I en alguns dels principals nodes de transport de la ciutat, anar al lavabo continua tenint un preu. Quan una necessitat tan bàsica com anar al lavabo depèn de l'horari d'un equipament, d'una consumició o del pagament d'un euro, el debat deixa de ser només una qüestió de comoditat i esdevé també un problema d'accessibilitat.

Públic i gratuït. **Senyalització del lavabo del Casal del Pou de la Figuera, al Casc Antic.** COL·LECTIU PUNT 6

Cartell de la campanya #QuiPotEsperar.

Ningú s'hauria d'esperar!

L'urbanisme amb perspectiva feminista dona solucions per avançar cap a una xarxa de lavabos públics i infraestructures de cures accessibles a tothom

COL·LECTIU PUNT 6

Quan ens pregunten per què cal una perspectiva feminista en l'urbanisme, ens agrada donar exemples quotidians i pròxims que ens indiquen com els entorns que habitem discriminen les dones. I un d'aquests exemples és l'accés a un lavabo públic i gratuït. L'accessibilitat a lavabos i infraestructures de suport a les cures -com els espais per rentar-se, canviar-se, donar el pit o donar a menjar- és un element central en la vida quotidiana de gran part de la població de Barcelona, en particular del 52% que som dones, a més a més de persones cuidadores, amb discapacitat i diversitat funcional, amb problemes de salut i dependents, com també de les persones habitants del carrer.

Els espais públics i comunitaris no responen a aquesta necessitat bàsica, fisiològica i de cures. Però per a moltes persones és essencial poder ubicar on podran accedir a un lavabo fora de casa, un fet que condiciona la seva vida i limita el seu dret a la ciutat. Per això, l'urbanisme feminista reivindica la importància d'aquesta infraestructura de la vida als barris i proposa una xarxa de lavabos públics accessible, comunitària, diversa, segura, còmoda, gratuïta i de lliure accés.

> **La xarxa de lavabos públics hauria de ser accessible, comunitària, diversa, segura, còmoda, gratuïta i de lliure accés**

"Si vols saber la posició de les dones en una societat en particular, mira la cua que es forma als lavabos". Són paraules de la urbanista feminista Clara Greed. L'accés als lavabos és un dels exemples de com les ciutats continuen responent a models patriarcals, capitalistes i capacitistes. I tot i ser un element de discriminació de gènere quotidiana, és un problema que encara no es pren seriosament. El dret de les persones a accedir a lavabos i infraestructures de cures per cobrir les necessitats vitals més bàsiques hauria de ser, des de fa temps, un tema central de l'urbanisme.

Les necessitats vinculades a l'ús dels lavabos no afecten a tothom de la mateixa manera. Les dones i les persones menstruants, per motius fisiològics, socials i de repartiment desigual de les tasques de cura, acostumen a requerir un accés més freqüent a aquests espais. Per exemple, el sistema endocrí de les dones ens porta a orinar més sovint que no pas els homes. Alhora, les dones i persones menstruants fem un ús intensiu del bany durant els dies de la menstruació, i també tenim més problemes de retenció i pèrdua d'orina per conseqüències derivades del part. Per no parlar que les dones patim més cistitis, cosa que ens porta a haver d'utilitzar encara més el lavabo. Les necessitats són variades, però ens hi enfrontem cada dia.

A això s'hi sumen situacions vinculades a la cura de les persones, que recauen sobretot en les dones, com el canvi de bolquers, l'acompanyament de criatures o persones dependents, o les necessitats associades a determinades condicions de salut. El fet de poder canviar el bolquer a una criatura en un lavabo públic és sovint un repte, perquè la ubicació dels canviadors no és universal. A més, quan n'hi ha, es troben sobretot en els lavabos de dones, no en els d'homes, cosa que ajuda a perpetuar els rols de gènere en la cura. El repte és més gran quan cuidem a infants, adolescents o persones adultes amb discapacitat, ja que no existeixen lavabos adaptats amb canviadors específics per a aquesta població: només en els darrers anys, en els lavabos de les zones de bany assistit de la platja de Barcelona, trobem un exemple de lavabos adaptats a les diversitats, però malauradament són temporals, d'abril a octubre. D'altra banda, la societat està travessada per les desigualtats i les persones sense llar o que viuen en condicions d'infrahabitatge no disposen de lavabos o espais propis d'intimitat i han d'utilitzar els serveis públics o bé un descampat per fer les seves necessitats bàsiques.

> **La ubicació, el disseny i la construcció dels lavabos es continua fent amb una visió androcèntrica: cal diversificar**

> **Cal repensar la corresponsabilitat dels espais de concurrència pública on el dret d'admissió col·lisiona amb el dret a la ciutat**

Un dels principals problemes és que l'accés als lavabos s'ha anat mercantilitzant de manera progressiva. Sovint l'única opció disponible és usar el servei d'un bar, condicionat al consum, amb rètols que indiquen que són per a ús exclusiu dels clients. O el cas d'algunes estacions de tren on els lavabos són de pagament. Cal repensar quin és el paper i la corresponsabilitat d'aquests espais de concurrència pública on el dret d'admissió col·lisiona amb el dret a la ciutat i el bé comú.

Qui dissenya els lavabos?

La ubicació, el disseny i la construcció dels lavabos es continua fent amb una visió androcèntrica. No hi ha un únic disseny que solucioni totes les necessitats, sinó que cal diversificar i atendre la realitat de cada barri amb els seus equipaments, es-

pais públics i comunitaris, per fer una xarxa de lavabos públics que hi pugui respondre. Però si analitzem diferents equipaments municipals, veiem com es reprodueixen les desigualtats. En les dependències policials o en un parc de bombers, hi ha més espai dedicat al vestidor i els banys dels homes, perquè teòricament són cossos masculinitzats. En canvi, en les dependències de serveis socials, on treballadores i usuàries són majoritàriament dones, es dediquen els mateixos metres quadrats als lavabos de dones que als d'homes.

Un altre disseny que apareix molt en els estudis que fem són els lavabos temporals que es fan servir en les festes majors i els concerts, que es col·loquen en espais poc visibles i sense il·luminació i, a més a més, el seu disseny ergonòmic no s'adapta a la diversitat dels cossos -per no parlar dels productes tòxics que fan servir-. Són lavabos que generen molta percepció d'inseguretat a les dones joves i no tan joves.

AUTONOMIA, SALUT I DRETS

El Col·lectiu Punt 6 fa temps que treballa per conèixer les necessitats quotidianes de les persones que més requereixen els lavabos, per visibilitzar-les i fer propostes per transformar els barris. El 2021, vam iniciar un projecte de recerca-acció per analitzar la problemàtica amb diversos grups de persones afectades per la manca d'accés a una xarxa de lavabos: infants, dones i dissidències de gènere joves, persones amb diversitat funcional, usuàries d'equipaments comunitaris, dones en situació de sensellarisme, usuàries d'equipaments de reducció de danys, treballadores sexuals... D'aquí va sorgir la campanya reivindicativa #QuiPotEsperar (*quipotesperar.org*) que visibilitza les problemàtiques amb humor en format fanzín, de la mà de la il·lustradora Alba Feito i la dissenyadora Odile Carabantes. Algunes de les problemàtiques recollides es titulen "Tips per no pixar-te quan no trobes un lavabo", "Les aventures de l'estat i manteniment d'un lavabo", "El malson de canviar-se la copa menstrual" o "Les aventures per trobar un lavabo que trenqui amb el binarisme sexista". També treballem amb equipaments públics i comunitaris del Casc Antic per analitzar quina és la xarxa de lavabos existent, visibilitzar-los i fer propostes de millora quant a l'accés, informació, visibilitat, necessitats que cobreixen, neteja o percepció de seguretat. L'accés a lavabos públics i infraestructures de cures no és només una qüestió de confort, sinó també de salut, autonomia, igualtat i dret a la ciutat. Incorporar aquestes necessitats en el disseny dels nostres barris significa reconèixer la diversitat de les persones que habitem la ciutat i avançar cap a espais públics i equipaments més accessibles, segurs i centrats en la vida de totes les persones.

La 'infra' que més costa aconseguir a les festes majors

Els pressupostos municipals són poc permeables a la necessitat de cabines sanitàries i urinaris portàtils als barris durant les festes i activitats al carrer

ALBERT ARAGONÉS

Un sol lavabo adaptat per a totes les dones d'una festa major. Uns quants urinaris a peu dret, de sobres per als homes, i una única cabina amb porta per a la resta. És el que es va trobar l'any passat l'entitat que organitza els actes d'una de les festes més multitudinàries de Nou Barris. I no és el primer cop que passa, segons denuncien. És un problema estructural que comporta cues interminables, problemes per a les persones amb mobilitat reduïda i, al cap i a la fi, genera un ambient gairebé insalubre en alguns punts del districte, ja que la gent, literalment, "no s'aguanta".

"Vam demanar un nombre de lavabos normal per al públic que teníem, i en van portar menys dels que calia", explica la Meritxell, que participa en l'organització d'actes al barri. No és un cas aïllat: li ha tornat a passar en una altra festa, amb els lavabos, diu, "supercomptats". Darrere hi ha un mecanisme senzill i, alhora, difícil de desencallar. Quan una entitat demana permís per fer un acte al carrer, ha de sol·licitar per separat cada infraestructura -tarima, so, cadires, taules- i els lavabos són, assegura ella, "sempre dels que costa més" d'aconseguir. El pressupost destinat a infraestructures al districte és fix, i d'aquí "no se'n pot rascar més": si no hi ha diners per a un acte nou, tampoc n'hi ha per ampliar els lavabos d'un de recurrent. "El lavabo està inclòs, com una cosa més", resumeix.

La conseqüència més visible és la paradoxa que denuncia l'activista: Barcelona aplica el Pla Endreça, que sanciona amb multes considerables els comportaments anomenats "incívics", però no garanteix prou infraestructura sanitària perquè això no passi. "Si no n'hi ha, o és insuficient, aquí ja és un tema de necessitats", rebla. Qui no troba on anar, acaba fent-ho en un portal o entre cotxes, i pot acabar multat per la Guàrdia Urbana per allò mateix que l'Ajuntament no li ha facilitat.

Hi ha, a més, un efecte secundari. Com que aconseguir lavabos és més fàcil en punts que ja tenen un casal o una infraestructura pròxima, les entitats tendeixen a repetir sempre el mateix emplaçament per als actes, encara que el districte demani descentralitzar-los. El resultat és que és sempre el mateix veïnat qui carrega amb el soroll i les aglomeracions, segons expliquen.

Imports diferents a cada districte

L'Ajuntament no gestiona això amb una partida única. Cada districte licita per separat el lloguer de cabines sanitàries i urinaris portàtils, amb imports molt desiguals. Ciutat Vella té un contracte de 380.728,92 euros -amb IVA- per subministrar-ne per a festes, activitats i prevenció de conductes incíviques, adjudicat per concurrència amb dues ofertes. El districte de les Corts, en canvi, en té un de només 37.386,58 euros amb un objecte similar, i l'Eixample va licitar-ne un de només 6.000 euros per a les fires tradicionals del període 2022-2023. Les tres adjudicacions han anat a parar a la mateixa empresa, Vallas & Toilets SLU, que concentra bona part d'aquest nínxol dins la contractació municipal barcelonina.

> En el mercat privat, el lloguer de només dues cabines estàndard amb transport ja ronda els 1.000 euros per jornada

Competir pel pot petit

Aquesta fragmentació explica part del que denuncien les entitats de Nou Barris. Mentre Ciutat Vella -amb més pes turístic- ha ampliat en els últims anys els lavabos públics fixos al carrer, com a la Barceloneta, a la perifèria cada festa competeix pel mateix pot petit que ha de cobrir alhora tarima, so i cadires. En el mercat privat, el lloguer de només dues cabines estàndard amb transport ja ronda els 1.000 euros per jornada, una xifra que explicaria per què els districtes amb menys pressupost hi posen tants problemes quan una entitat en demana més de les previstes.

El lavabo portàtil, conegut com a "Toi Toi", hauria de tenir un tracte diferent de la resta d'infraestructures, segons el parer de la Meritxell: "No és el mateix que no hi hagi tarima, que et farà fer les coses a peu pla, i segurament et desllueixi. Aquí parlem d'intimitat, i d'embrutar la via pública que ningú vol embrutar". La seva entitat, afegeix, no defensarà mai que algú orini al carrer si hi ha lavabos disponibles. El problema, insisteix, comença abans, quan no n'hi ha prou.

Infraestructura necessària. Els lavabos portàtils són indispensables quan es desenvolupa una activitat en la via pública amb una afluència de públic elevada. Les entitats organitzadores, però, denuncien que l'Administració no sempre els proporciona la quantitat adequada.
JOAN LINUX

A la Festa Major. Carla Bess, a la plaça de Francesc Layret, a Nou Barris. Al darrere, els urinaris mòbils instal·lats durant la festa major del Verdum. JOAN LINUX

“Els canviadors són encara insuficients”

Carla Bess, veïna de Nou Barris, manté que el problema no és només que la majoria dels canviadors es trobin en els lavabos de dones, sinó de com s’entenen i distribueixen les cures

Des del seu primer embaràs, Carla Bess, veïna de Nou Barris, va començar a fixar-se en els canviadors de nadons. Abans que nasqués la seva primera filla, aquest ja era un tema que li generava incomoditat: “No és només una qüestió de tenir la majoria dels canviadors en els lavabos de dones, sinó de com s’entenen i distribueixen les cures. Quan un pare assumeix aquestes tasques, sovint es considera una mostra excepcional de responsabilitat, mentre que a les mares se’ns jutja amb molta més duresa”. Fa poc va recórrer el món la fotografia d’un pare canviant el seu fill a la gatzoneta, en el marc d’una iniciativa d’homes que reclamava canviadors accessibles també per a ells. Per a ella, aquest tipus de “peripècies” les han fet les dones “a tot arreu i tota la vida”, però estan més naturalitzades.

L’ideal seria disposar de lavabos familiars amplis i adaptats on entrar amb el cotxet i amb més d’un acompanyant, però no és l’habitual. Per a la Carla, que els canviadors siguin encara insuficients i de poca qualitat “és un exemple que ni els espais ni la societat estan preparats per a la infància ni la criança”. Aquesta situació li genera malestar, sobretot en sentir que “la gent del teu entorn no ho entén” i quan, entre les parelles heterosexuals, “això provoca que hagis de demanar explícitament que ho faci ell”.

Segons la Carla, els canviadors menys accessibles es troben en espais d’oci privat, bars i restaurants, mentre que alguns centres comercials i grans supermercats estan més ben pensats, oferint fins i tot sales de lactància més àmplies, una opció que agraeix molt. **PAULA R. AINSA**

“Els banys públics poden normalitzar la menstruació”

Carolina Ruiz, educadora menstrual i creadora d’Orgull Premenstrual, apunta que facilitar l’ús de la copa menstrual en els lavabos públics ajuda a lluitar contra l’estigma de la ‘regla’

L’elecció d’un producte menstrual o un altre no és només individual, sinó que també està condicionada per factors socials, econòmics i polítics. Ens ho explica Carolina Ruiz, educadora menstrual i creadora d’Orgull Premenstrual, un projecte que va néixer arran de la seva experiència amb l’endometriosi -va trigar 10 anys a ser diagnosticada- i del contacte amb el feminisme. Des d’aleshores, comparteix els seus coneixements amb altres persones menstruants perquè “el dolor menstrual no s’assumeixi com una cosa normal”.

En el cas de la copa menstrual, cal tenir en compte aspectes com l’accés a aigua neta, la possibilitat de rentar-la i disposar d’un espai que garanteixi intimitat i comoditat. Per això, la Carolina considera que els banys públics tenen un paper important a l’hora de facilitar l’ús de productes menstruals reutilitzables i que iniciatives com “Lavabo amic de la menstruació sostenible” contribueixen a ampliar aquesta xarxa i a fer visible una necessitat que sovint queda relegada a l’àmbit privat.

L’activista Carolina Ruiz. ARXIU

La relació amb el propi cos

L’ús de la copa també requereix una educació menstrual durant la infància: “Introduir-la implica tocar-se la vagina i entrar en contacte amb els fluids corporals. Fer visible i facilitar l’ús de la copa menstrual en els banys públics és una manera de normalitzar la menstruació i la relació amb el propi cos. Tot i ser un procés natural, la *regla* s’ha associat al rebuig i al fàstic; cal desmuntar aquestes percepcions perquè influeixen en la manera com vivim i cuidem els nostres cossos”. **P. R. A.**

> **“La ‘regla’ s’ha associat al rebuig i al fàstic; cal desmuntar aquestes percepcions perquè influeixen en la manera com vivim”**

GELATERIA

EL TIO CHE®

Casa fundada l'any 1912

FABRICACIÓ PRÒPIA I ARTESANA

OBERT TOT L'ANY

GELATS, ORXATES, GRANITZATS SUÏSSOS, ENTREPANS

Rambla Poblenou, 44-46
93 309 18 72 - Barcelona
www.eltioche.com
eltioche1912@hotmail.com

Més de **200 punts de distribució** repartits per tots els barris de Barcelona

ANUNCIA’T A CARRER

Truca’ns al **93 412 76 00**
o escriu-nos a **carrer@favb.cat**

Renda Garantida Ciutadana

Qui té dret a cobrar-la? Vine i informa’t!

Assessoria col·lectiva

Tots els dijous de 16 a 18 h
al carrer d’Obradors 10
asesoriargc@gmail.com

Gina Serra, als voltants de l'estació de Sants. RRENOMFOTO

"Quan entres en un lavabo, no saps si algú et qüestionarà"

L'activista Gina Serra explica l'experiència d'una persona trans en els lavabos públics

Les identitats trans són molt diverses. Per això, l'experiència d'una persona trans en els lavabos públics pot ser molt diferent segons la seva identitat de gènere i si el seu aspecte físic encaixa amb els estereotips de gènere, és a dir, amb les idees preconcebudes sobre quina aparença ha de tenir un home o una dona. Gina Serra, activista trans i presidenta de l'Associació de Transsexuals, Intersexuals i Transgènere de Catalunya (ATC Llibertat), assenyala la inseguretat i la incomoditat com les principals dificultats, sobretot per a les persones que no s'ajusten als cànons: "Quan entres en un lavabo públic, no saps si algú qüestionarà la teva identitat. Et diuen 'T'has equivocat de lavabo' i ja et sents malament".

Una persona cisgènere, a diferència d'una persona trans, és aquella que la seva identitat de gènere coincideix amb el sexe que se li va assignar en néixer. Serra explica que les persones trans que no són percebudes com a trans i sí com a cisgènere tenen menys dificultats a l'hora d'accedir a un sanitari. En canvi, les que no s'ajusten als cànons establerts, que no han passat per un procés d'hormonació o que ho han fet en etapes més madures de la vida, tenen més probabilitats de patir violències: "La persona afectada és la que se sent incòmoda".

> "Existeix un desconeixement del que és una persona trans o no binària; a la gent li costa d'entendre-ho", apunta Serra

L'activista té clar l'arrel del problema: "Hi ha un desconeixement del que és una persona trans o no binària; a la gent li costa d'entendre-ho". Per això, considera essencial promoure la sensibilització i la formació per combatre els prejudicis. Un cas recent és el de l'activista trans Sandra Ibarz, que a l'octubre va denunciar un episodi de discriminació als lavabos de l'estació de tren de Girona, on el personal d'Adif va demanar-li el DNI mentre utilitzava el lavabo de dones, per verificar la seva identitat.

Lavabos de gènere neutre

Els equipaments públics estan adoptant progressivament els lavabos de gènere neutre, no assignats a cap gènere específic i acompanyats d'un cartell transinclusiu, que constitueixen un espai segur de jutjaments. És una mesura que promou la Llei 13/2025 dels drets de les persones LGBTI i l'erradicació de l'LGBTI-fòbia de Catalunya, que estableix que els equipaments i les instal·lacions de les administracions públiques han de ser "espais inclusius i han de disposar de lavabos sense gènere marcat".

Més enllà dels lavabos públics, els vestidors dels gimnasos són un espai on, segons Serra, es poden donar situacions més violentes i sensibles, ja que hi ha una exposició més gran. Explica que li han arribat casos de persones trans que no han pogut accedir als vestidors corresponents al gènere amb què s'identifiquen. **ERIC MONER**

"Molts banys adaptats s'usen de magatzem"

Jake Scriven, barceloní amb mobilitat reduïda i col·laborador de la Fundació ECOM

Jake Scriven, als Jardins de Margaret Michaelis, a Vallcarca. RRF

Per a les persones amb mobilitat reduïda (PMR), trobar un lavabo accessible fora de casa pot esdevenir un repte. Jake Scriven, de 51 anys i veí de Sarrià-Sant Gervasi, coneix bé aquestes dificultats. El 2010 va patir un accident mentre participava en una competició ciclista, que li va provocar una lesió medul·lar que va afectar la seva mobilitat. Avui es desplaça amb una cadira de rodes. Aquest barceloní d'origen britànic explica quins obstacles es troba a l'hora de cercar un sanitari al carrer.

Acostuma a recórrer als lavabos de grans superfícies, com els centres comercials, que solen tenir serveis adaptats i amb espai suficient. També opta per establiments privats com hotels, restaurants o bars. Tanmateix, les barreres poden aparèixer a la mateixa entrada: esglaons sense rampa o WC situats en una segona planta sense ascensor en són alguns exemples.

Els lavabos per a PMR han de complir uns requisits específics per garantir-ne l'accessibilitat i el bon funcionament, com disposar d'un espai lliure d'obstacles on es pugui inscriure un cercle d'1,50 metres de diàmetre, una porta corredissa o abatible i barres de suport horitzontals a banda i banda del vàter. A més, han d'estar disponibles i en bones condicions, un requisit que no sempre es compleix. "Les entitats per a persones amb mobilitat reduïda hem alertat sobre el seu ús com a magatzem", informa Scriven. "Has de voltejar un barril de cervesa, tres caixes i arribes just al vàter", afegeix.

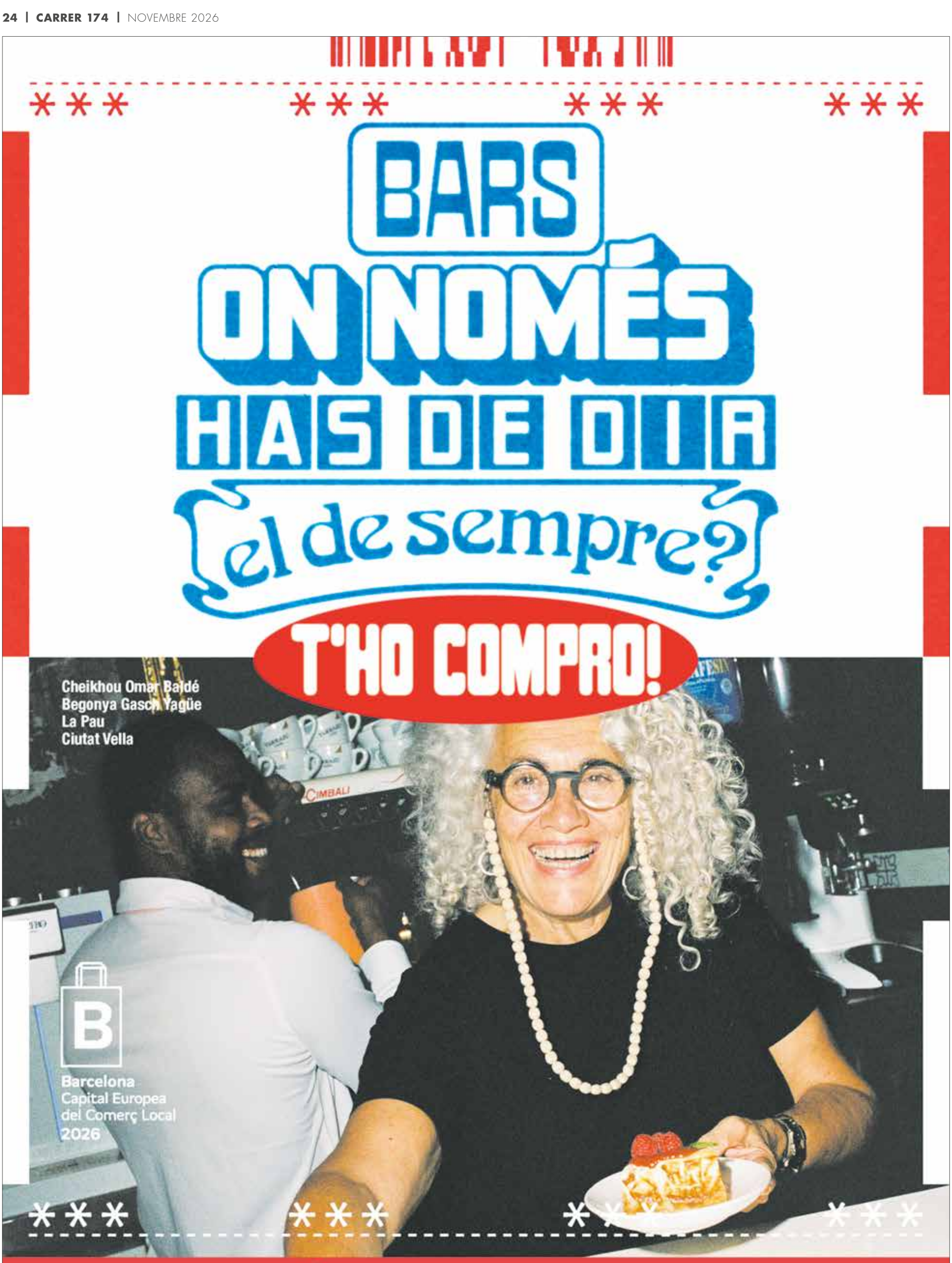
Un altre problema que assenyala és el mal estat d'alguns serveis. Un accés lliure i incontrolat comporta que, en alguns casos, no se'n faci un bon ús o no es mantinguin en bones condicions, un fet que perjudica el col·lectiu al qual estan destinats preferentment. Una solució és el tancament de l'espai amb clau, que cal sol·licitar al personal de l'establiment. És una mesura que, segons Jake, ha permès millorar-ne la higiene: "Aconsegueixes un lavabo impecable i ben adaptat".

Pel que fa als sanitaris de titularitat municipal, considera que no són prou visibles i que caldria millorar la senyalització per identificar-los fàcilment. Valora un augment "molt positiu" dels lavabos portàtils adaptats al carrer i en destaca el cas de Gràcia: "Si hi ha tres o quatre cubicles genèrics, sempre en trobes un per a PMR". I destaca el bon manteniment dels serveis a les zones de bany adaptat a les platges de la Nova Icària, la Barcelona i el Bogatell. **E. M.**

> Els lavabos adaptats no sempre són accessibles: "Has de voltejar un barril de cervesa, tres caixes i arribes just al vàter"

> "És molt positiu que hi hagi més lavabos portàtils adaptats al carrer. A Gràcia, si hi ha tres o quatre genèrics, en trobes un per a PMR"

BARS
ON NOMÉS
HAS DE DIA
el de sempre?
T'HO COMPRO!

Barcelona

OPINIÓ Entre els serveis amplis de les grans sales de concerts i els diminuts, foscos i pudents dels antres 'punkarres', hi ha una àmplia trama de 'garitos' amb lavabos on la festa i el desvarieig van ser, són i seran els protagonistes de nits màgiques i desorbitades

Mario Ortiz
Escriptor

Sota l'aixopluc de l'anonimat

La utilitat dels lavabos públics, com la de qualsevol altra invenció humana, va molt més enllà dels usos per als quals van ser previstos, i, encara que comparteixen característiques, com ara la soledat i l'anonimat, difereixen lleugerament entre si segons l'activitat de l'establiment que els aixopluga i de l'evolució que han patit al llarg dels anys. Entre la gran sala de concerts, que sol disposar de serveis amplis i força il·luminats, i els diminuts, foscos i pudents *tigres* dels antres *punkarres* de perifèria que van proliferar en la meva joventut, hi ha una àmplia trama intermèdia de *garitos* amb lavabos nets -encara que no massa grans-, on la festa i el desvarieig van ser, són i seran els protagonistes de nits màgiques i desorbitades.

Detall de les parets dels lavabos de la Nau Bostik, a la Sagrera. JOAN LINUX

Sexe, drogues i 'rock and roll'

Els lavabos espaiosos donen peu al consum i, de vegades, la distribució de substàncies controlades a ritme de *rock and roll*. Ja no es veuen les xeringues d'altres èpoques, però sí grapats de gent fent cua en la mateixa porta, havent-hi més opcions. El *perico* i l'*speed* solen ser els reis de la nit, encara que la tribu pastillera fa temps que està a l'alça -no em molen els pastillers, la majoria estan sonats-.

La veritat és que, quan ens amaguem de les mirades indiscretes -i de la sanció moral corresponent-, es manifesten les facetes de nosaltres mateixos més mundanes i perverses. Una vegada em vaig perdre una invitació a un trio en el lavabo d'una coneguda sala del Poblenou per no portar protecció al damunt. També és força habitual ensopegar amb condons usats en els lavabos més concorreguts, sobretot des de final dels anys vuitanta, encara que el que més se solia i se sol practicar són les fel·lacions furtives -de vegades, a canvi d'un parell de *ratlles*-. L'escassa amplitud d'alguns lavabos tampoc no dona per a moltes florituras. A la majoria dels locals *punkarres* que vaig visitar en la meva dispersa joventut, el màxim que em vaig atrevir a practicar va ser el vòmit recurrent. L'escassa visibilitat no facilitava usos més recreatius, però ignoro la situació actual d'aquells antres.

Altres lavabos públics dignes de menció són aquells de carrer, que només he vist a Ciutat Vella, unes bomboneres autonetejables d'acer inoxidable, que funcionen dia i nit i on disposes de quinze minuts d'intimitat. Això de tenir el temps taxat dona molt de joc: em consta que hi ha personal que practica el sexe contra-rellotge en aquest tipus de serveis -la versió de carrer del *fotre un clau ràpid* de tota la vida. El que sigui per tenir contents els nostres visitants.

Una altra activitat tradicional als lavabos públics és fer pintades, dibuixos, missatges... En definitiva, expressions creatives que, de vegades, estableixen una comunicació i obtenen la resposta d'una persona anònima. En un món on la tecnologia cada cop ocupa més espai, és esperançador que les portes dels lavabos continuïn sent un mitjà d'expressió molt popular, amb missatges de contingut escatològic o sexual, o fins i tot d'angoixa, respostos per altres de més esperançadors. N'hi ha també de contingut polític o reivindicatiu, de tall poètic...

Crida l'atenció la quantitat de seguidors i aficionats que ho practiquen; les xarxes socials van plenes de grups que comparteixen, mitjançant fotografies, aquests missatges. Els he pogut veure en català, en castellà i en uns quants idiomes més. El fet que es puguin veure continguts cada cop en més llengües ens mostra l'interès que desperten les paraules exposades a l'atzar o al destí en aquests espais públics propicis per a la xafarderia i la confidència.

Acabo amb un missatge que vaig llegir fa molt de temps en un lavabo fosc i pudent: "No tinc un pla B, me l'estic jugant".

A la majoria dels locals 'punkarres' que vaig visitar de jove, el màxim que em vaig atrevir a practicar va ser el vòmit recurrent

En un món on la tecnologia ocupa cada cop més espai, és esperançador que els lavabos continuïn sent un mitjà d'expressió popular

Subscriu-te a Carrer!

Si vols donar un cop de mà a la revista fent una aportació econòmica anual a partir de 25 euros, ho pots fer a través del formulari que trobaràs en aquest codi QR, a l'enllaç *www.carrer.cat/formulari* o fent-nos un truc a la Favb: 93 412 76 00

Informació d'interès!

A partir d'ara, subscriure't a *Carrer* et surt més a compte. La Favb ha sigut declarada entitat d'utilitat pública: el teu donatiu tindrà dret a **deduccions fiscals de fins al 80%** en la declaració de la renda.

BARCELONES

Dos llibres d'Andrés Naya, mig segle d'una ciutat capitalista

L'activista veïnal i fundador de 'Carrer', mort el passat 6 d'octubre, deixa com a llegat dos magnífics llibres d'història sobre la formació d'un barri i la seva aportació a les lluites populars d'una Barcelona construïda 'a cops'

JAUME FABRE
PERIODISTA I HISTORIADOR

El 3 d'abril del 1979, els ciutadans espanyols que començaven a sortir del túnel del franquisme van votar en les primeres eleccions municipals democràtiques. Però dos anys abans, els partits ja començaven a escalfar motors. El diari *Avui*, el primer en català, que havia començat a publicar-se per Sant Jordi del 1976, havia inclòs en les seves planes durant els mesos d'agost i setembre del 1977 una sèrie d'entrevistes amb el que va anomenar "Els homes de les municipals". No eren encara ni tan sols precandidats, i una part dels que van ser entrevistats ni tan sols van figurar després a les llistes electorals. Però sí que eren figures que s'havien significat en la lluita per la democràcia municipal en la dècada dels seixanta i primers anys de la dels setanta, persones que sabien de què parlaven quan tractaven temes de municipalisme, com Pasqual Maragall; d'urbanisme, com Jordi Borja; i de reivindicacions populars als barris, com Andrés Naya.

Aquelles entrevistes van ser com una primera aparició en l'aparador electoral. El diari va haver de fer una tria amb molta cura, perquè, a l'olor de les possibilitats de sucar en els diners públics, de cop apareixien de sota les pedres gent que es deia experta en municipalisme. Naya va comentar amb sorna al periodista que l'entrevistava: "Hi ha molt d'oportunisme, fins i tot entre l'esquerra. A l'última reunió de la Federació ja es van començar a veure cares noves. Molta gent, que fins ara no havia fet res als barris, ara s'hi llançarà. Però els qui hem estat lluitant molts anys per una ciutat millor haurem de fer concessions als qui només han treballat en altres camps, per tal de decantar la correlació de forces a favor de l'esquerra".

> **Va posar per escrit el que van ser aquells anys i, essent-ne protagonista, va explicar-ho com si només n'hagués estat espectador**

Naya, aleshores militant de l'OIC [Organización de Izquierda Comunista], era president de la secció de Prosperitat de l'associació veïnal de Nou Barris i representant de Nou Barris a la junta de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (Favb). Havia arribat a la ciutat en començar la dècada dels anys setanta, procedent d'Osca, on havia militat a la JOC [Juventud Obrera Cristiana] i on la Policia el tenia fitxat per les seves activitats sindicals. A Barcelona va establir la seva llar al carrer d'Arítjols del barri de la Prosperitat, i es va incorporar amb empenta a la primavera de les associacions veïnals, aquells anys dels alcaldes Porcioles, Masó, Viola i Socías Humbert en què la lluita popular i uns quants periodistes coratjosos van contribuir a configurar una Barcelona diferent. Naya va viure en primera fila les reivindicacions de Nou Barris i també les de tota la ciutat.

Naya va voler posar per escrit el que van ser aquells anys i, essent-ne protagonista, va preferir explicar-ho com si només n'hagués estat espectador. Sense afany de protagonisme, cosa difícil d'aconseguir en dos llibres que plantejava gairebé com unes memòries. Ho va fer amb la seva visió de la ciutat, que no difereix gaire de la que expressava en aquella entrevista de mig segle endarrere: "Barcelona és una ciutat capitalista, i com a tal les classes socials estan repartides d'una manera determinada per barris".

Naya va escriure el text d'aquests dos llibres com si fossin unes memòries ordenades de manera estrictament cronològica a partir de la seva arribada a Barcelona l'any 1972. Va omplir tants folis

PLE AL CASAL DE BARRI, MALGRAT ELS 'ELEMENTS'

El Casal de Barri de Prosperitat va acollir el dimarts 29 de setembre la presentació dels dos llibres de memòries d'Andrés Naya. El van omplir de gom a gom desenes de veïnes, familiars, amistats i companys i companyes de lluites, alguns dels quals acudien des de diferents barris i pobles malgrat el temporal que va col·lapsar la ciutat -plovia sobre mullat- i que va fer gairebé impossible la mobilitat. Se sabia del seu delicat estat de salut i tothom va voler acompanyar-lo i donar-li ànims i escalfor. Al final de l'acte, l'Andrés va treure ferro a l'emotivitat del moment demanant un aplaudiment per als capgrossos del barri -*el Pestaña* i *la Prospe,*- que van néixer l'any 2019 per a la celebració del centenari de la Prosperitat. **L'EQUIP DE CARRER**

FOTO: JOAN LINUX

que un cop acabada la feina va decidir, amb la col·laboració de la seva filla Clara, separar els textos en dos volums temàtics que, de fet, es complementen mútuament. El resultat van ser dos mecanoscrits de records, organitzats per dècades.

Dos llibres una mica col·lectius

Un dels llibres passa revista a les grans lluites sindicals i per l'urbanisme, l'habitatge, l'escola i la sanitat públiques, per l'obtenció de locals de reunió, contra la privatització dels serveis i subministraments. Porta el títol d'*Una lluita constant* i va il·lustrat amb reproduccions de cartells i fotocòpies. L'altre llibre deixa constància de petites històries, personatges, llocs i detalls de la vida quotidiana dels últims cinquanta anys del seu barri de Prosperitat, i ho fa amb un gavadal de fotografies que hi ha aportat generosament Kim Manresa. El títol d'aquest, *La Prosperitat a cops!*, l'ha agafat d'un fulletó que va editar la Favb el 1980.

Són pàgines plenes d'anècdotes i d'històries de combats que van obligar a construir una ciutat més digna que la que tenien prevista les Administracions. És clar, no hi és tot ni hi és tothom. No hi cabrien. Com deia l'Andrés, esperava que ningú s'enfadi si no hi surt. "El teclat de l'ordinador m'ha imposat alguns noms". Altres han quedat silenciats, ell sabria per què.

Que Andrés Naya era un orador de primera ho sap tothom qui va tenir ocasió de sentir-lo parlant des d'un escenari. I que Andrés Naya escrivia com els àngels, amb ploma àgil i que enganxa des de la primera ratlla, ho sap qui ha llegit les seves aportacions a la revista *Carrer*, en la creació de la qual va ser fonamental i de la qual va ser director i després director emèrit.

De la mateixa manera que Naya va comptar amb l'ajuda de companys de lluita a l'hora de rescatar informació per allò que escrivia, altra gent va aportar la seva col·laboració desinteressada per fer possible que els bits de l'ordinador es convertissin en pàgines impreses. El resultat ha estat no solament dos magnífics llibres d'història sobre la formació d'un barri i sobre l'aportació d'aquest barri a les grans lluites populars de la Barcelona construïda "a cops", sinó també un monument a la solidaritat i una demostració que no hi ha res impossible quan la gent s'organitza per aconseguir-ho.

> **Són pàgines plenes d'històries de combats que van obligar a construir una ciutat més digna que la que preveien les Administracions**

> **Naya escrivia com els àngels, amb ploma àgil i que enganxa des de la primera ratlla; ho sap qui ha llegit les seves aportacions a 'Carrer'**

'La Prospe', entre l'assemblea i el bar

JAUME CARBONELL
PEDAGOG, PERIODISTA I SOCIÒLEG

L'Editorial Hacer publica el seu tercer títol sobre el moviment veïnal. Després del llibre coral *La força del moviment veïnal, de l'alcalde Porcioles a l'alcaldessa Colau* i del llibre de Jaume Carbonell *Custodia Moreno Rivero, una vida de lluita al Carmel*, apareix *La Prosperitat, una lucha constante*, una obra voluminosa d'Andrés Naya, un dels dirigents més destacats i compromesos de l'Associació Veïnal de la Prosperitat i de la Favb, i l'ànima de la revista *Carrer*.

Per què el títol *Una lucha constante*? Perquè en una societat capitalista -que per essència mai és prou democràtica-, amb la confrontació pertinent entre els diferents interessos de classe, el conflicte social sempre està latent. A causa de l'especulació del sòl, de la privatització de l'escola i la sanitat, dels abusos de poder, de la burocràcia de l'Administració que alenteix les promeses i decisions, de la retallada de drets democràtics i de tota mena d'injustícies i discriminacions. A vegades el conflicte és més visible i punyent i provoca grans mobilitzacions, altres està més amagat i el procés de consciència i de lluita es cou a foc lent. Tot depèn de cada situació, de la voluntat i capacitat negociadora de l'Ajuntament i de la correlació de forces i debilitats.

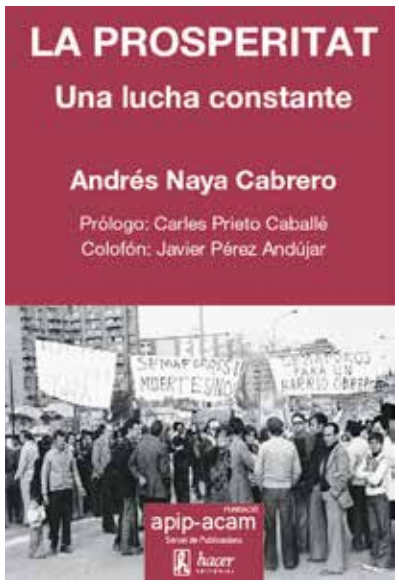
Radiografia àmplia i minuciosa

Es tracta d'un llibre molt ben documentat que ofereix una àmplia i minuciosa radiografia del barri. De totes i cadascuna de les seves reivindicacions per aconseguir sòl públic per a la creació d'equipaments -educatius, de salut, socials, culturals, zones verdes...-, i per millorar la qualitat de vida dels habitants. Sempre amb el propòsit ferm d'obrir nous espais de participació democràtica i popular. Però les lluites viatgen més enllà de la Prospe. Amb la solidaritat amb altres barris de la ciutat i amb les causes més nobles de la Humanitat: a favor de la pau, de l'acollida d'immigrants i en defensa dels col·lectius més vulnerables. Barri, ciutat, món.

Una història que arrenca els anys setanta i arriba fins a quasi els nostres dies -fins al 2020-. Andrés Naya té la virtut d'explicar tot això de manera molt viva i entenedora, i de compaginar la seva veu personal i subjectiva amb la contextualització, descripció objectiva dels fets. El jo i la realitat.

L'autor defineix aquesta història o crònica del barri com un inventari. Jo m'atreviria a dir que és una enciclopèdia. Perquè el llibre és un conjunt de peces o entrades breus, com aquesta mena d'obres, on no falta res sobre les grans i petites lluites de la Prosperitat, a banda de parlar de persones i vides quotidianes. Ara bé, com que són dos llibres en un, s'han de llegir o consultar tots dos alhora. A tall d'exemple: no es pot entendre la Prospe sense conèixer les vagues de la Harry Walker, la protesta -mobilització- contra el II Cinturó i el pla parcial, contra les contribucions especials, contra la guerra del Golf i l'OTAN o sobre el cas Scala, una operació policíaca d'Estat que acaba amb l'empresonament de joves anarquistes del barri. De tot això en parla el llibre d'Hacer.

Aquest llibre, com hem vist, té dos protagonistes, l'autor i la seva comunitat, inseparables. Què dir de l'Andrés? Hi ha alguns atributs que el caracteritzen -defineixen-, encara que les persones que el coneixen millor en podrien afegir uns quants més: tossut i persistent fins a aconseguir allò que es proposa, intel·ligència analítica, bon conversador, coherent entre el que pensa i el que fa -entre el discurs i la pràctica-, generós, empàtic, amb capacitat per escoltar i treballar en equip, insubornable davant del poder, combatiu i decidit, lector compulsiu, seguidor del Barça i apassionat dels toros. No es pot ser políticament correcte amb tot.

LA PROSPERITAT. UNA LUCHA CONSTANTE

Andrés Naya Cabrero
Pròleg de Carles Prieto
Colofó de Javier Pérez Andújar
Editorial Hacer, 2026
530 pàgines. 22 €

Una comunitat intergeneracional

L'Andrés forma part d'una comunitat intergeneracional que es cuida i que té cura de totes les persones que en formen part. Perquè tothom tingui el seu espai i s'escolti la seva veu. Els infants, amb una escola pública de qualitat. La joventut, sovint massa marginada i criminalitzada. La gent gran, amb centres de dia i residències assequibles i dignes. Una comunitat que treballa per mantenir la seva memòria històrica, atenta a qualsevol nou problema o necessitat veïnal que sorgeix i solidària davant de qualsevol actuació policial repressiva. Una comunitat que, a més de no defallir en la lluita, sap gaudir de la música i de la festa, amb imaginació i humor. Visca la Festa Major!

Els dos espais que enriqueixen aquesta comunitat són l'assemblea i el bar. L'assemblea és la plaça pública de la conversa organitzada, on es conrea l'aprenentatge democràtic i s'expressa la sobirania de l'associació veïnal o de qualsevol altre col·lectiu. És on es prenen decisions sobre els passos i les accions que cal prendre en cada revolta: desobediència, ocupació, manifestació, negociació, segrestament d'autobusos, campanya de premsa... És també el lloc on s'exposen i s'aboquen somnis i alternatives. I el bar és l'espai de la conversa espontània, de la (micro)socialització més primària. Un observatori de la realitat per on circulen anècdotes, records, desitjos, vides personals i col·lectives. I on també emergeix el conflicte. A la barra o al voltant de la taula -sigui bar o restaurant-, les tertúlies s'estiren, es trenen forts vincles afectius i el benestar s'imposa davant de la intempèrie de la vida.

L'assemblea i el bar van de bracet i es complementen. Què farien persones com l'Andrés sense bars ni assemblees? Esperem que no arribi el dia en què la tecnologia substitueixi l'assemblea -presencial- i les màquines de begudes, els bars tradicionals. Si arriba aquest dia, la comunitat signarà la seva defunció definitiva.

> **El llibre recull les lluites per aconseguir sòl públic, per crear equipaments i per millorar la qualitat de vida**

BARCELONES

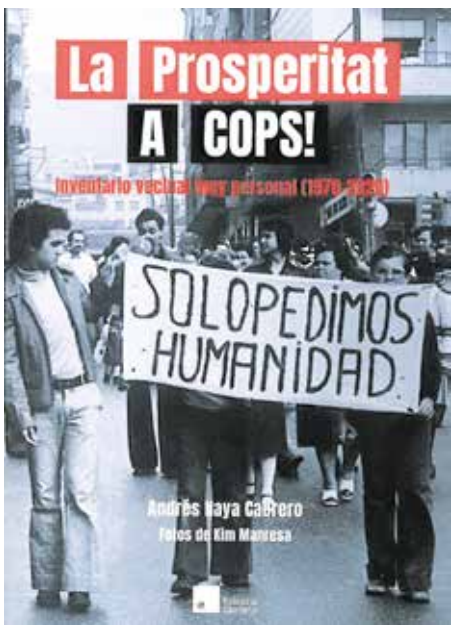
Andrés Naya, el no-periodista que va esdevenir no-escriptor

El volum ‘La Prosperitat a cops! Inventario vecinal muy personal (1970-2020)’ el mostra com el no-protagonista que va participar en totes les batalles. Esgotat el mateix dia de la presentació, l’editorial ja ha començat a treballar per fer una segona edició del llibre

EUGENI MADUEÑO
PERIODISTA

La primera vegada que vaig sentir a parlar d’Andrés Naya va ser en una assemblea veïnal celebrada a la Rambla, a l’Hotel Orient. Ell s’estrenava públicament com a activista veïnal en un acte monopolitzat per la Favb dels *bombillaires*. Ho explica en la pàgina 30 de *La Prosperitat a cops!, Inventario vecinal muy personal (1970-2020)*, en un text on ambdós quedem retratats. Ell com un pardalet nerviós i espès. Jo com un periodista novell despistat. “*Hasta tal punto yo no era conocido en la ciudad* -escriu l’Andrés- *que el periodista Eugeni Madueño (luego un buen amigo), en su crónica, me bautizó como ‘Andreu Nolla’*”.

L’amistat amb l’Andrés en aquells anys setanta de periodisme de trinxera es va anar teixint a poc a poc. En trobades fugaces amb comissions veïnals que l’Andrés portava a la redacció del diari per explicar-se. O en bars discrets del centre històric que facilitaven converses -sempre regades amb cervesa- d’on emergien secrets i confidències sobre la vida política local que ell t’anava administrant a poc a poc, degustant-les. Era la font perfecta per a un periodista de local interessat per la vida dels barris, aleshores sempre en ebullició. I era perfecta perquè l’Andrés t’explicava els fets en el mateix ordre i manera en què tu els publicaries. Titular, subtítol, entradeta i text.

> **Era perfecte perquè l’Andrés t’explicava els fets en el mateix ordre i manera en què tu els publicaries: titular, subtítol, entradeta i text**

> **Va destacar com a editor inspirador; ho confirma un llistat de 24 llibres publicats en els quals la seva intervenció va ser fonamental**

Tossuderia manya

Un dia de fa molts anys -ara de tot fa molts anys- vaig presentar-me a la Favb -quan tenia la seu a la plaça de Ramon Berenguer- i em vaig oferir com a voluntari per ajudar a fer *Carrer*. L’Andrés no va deixar escapar l’ocasió per agafar-me i, amb el pas dels anys, fer-me tocar tots els pals de l’ofici amb els joves periodistes que anaven passant per la redacció, atrets per l’estil dels Huertas, Fabre, Favà i Ibáñez, segons el qual el periodisme s’havia de fer *enfangant-se*, és a dir: trepitjant els carrers i parlant amb la gent.

Els anys i les aventures personals ens han portat a llocs diferents. Però d’una manera o una altra hem continuat fent projectes junts. Ell, atent sempre a les possibilitats de fer més gran i més important la revista de la Favb que va crear i que ha estimulat i mantingut contra vicissituds i marees. I sempre mantenint-se en un segon pla, discret, per darrere, que no es noti massa, procurant que el seu protagonisme no aixequés enveges ni malentesos. Però tirant endavant sempre, amb la seva tossuderia manya, per superar els entrebancs -econòmics i polítics, interns o externs...- perquè l’objectiu era mantenir a flotació aquesta revista en la qual escrivim ara. La *seva* revista, feta per l’equip humà -sempre fluctuant, sempre canviant, sempre impredictible...- que ell aconseguia reunir en una igualment incerta, mòbil, impredictible escola de periodistes de local feta a imatge dels periodistes abans citats i fonamentada en els seus valors.

Un senyor de Barcelona

En un acte que vam fer al Macba quan el dirigia l’amic Manolo Borja-Villel, no recordo amb quin motiu, però en el qual es valoraven les lluites veïnals com si fossin obres d’art, vaig dir que l’Andrés era “un senyor de Barcelona”, en el sentit que l’expressió de Josep Pla designava les persones que representaven una certa manera de ser barcelonina. També vaig dir que era “un periodista de raça”, una altra expressió per designar les persones que duen l’ofici a l’instant, que ensumen les notícies, destrien el gra de la palla. I ho publiquen.

Hi ha la feina d’editor inspirador, en què l’Andrés ha destacat. Ho confirma un llistat de 24 llibres publicats en els quals la seva intervenció ha estat fonamental. Sigui donant la idea, impulsant l’edició, buscant finançament, coordinant la producció o participant directament en els col·lectius promotors. “D’una manera o una altra, animant el personal”, deia ell. La llista comença per la *Guía de las asociaciones de Nueve Barrios*, el 1995. I acaba -no tinc espai per enumerar-los tots- amb *La Prosperitat a cops!*, que ara es presenta i en el qual l’Andrés es mostra tal com em sembla que l’he descrit. El no-protagonista que ha participat en totes les batalles.

LA PROSPERITAT A COPS!

Andrés Naya Cabrero
Fotos de Kim Manresa
Edicions Clariana, 2026
260 pàgines. 15 €

Megàfon en mà. Aquesta fotografia -una de les moltes cedides generosament pel fotoperiodista Kim Manresa per al llibre ‘La Prosperitat a cops!’- mostra Andrés Naya durant una assemblea celebrada a la plaça de Sant Jaume, aquest cop en defensa del dret a l’habitatge dels barraquistes. © KIM MANRESA

Una resistència obligada. Joan Josep Garcia viu sol a l'edifici del carrer d'Olzinelles 90, un cop han marxat els cinc veïns que hi quedaven. La vulnerabilitat i el preu desorbitat dels lloguers l'obliga a aguantar en una casa sense ploms ni cablejat.
MARC JAVIERRE

Joan sense llum

Un home fa més d'un any que viu a les fosques a Sants. Manté que la propietària va arrencar-li els ploms

En Joan sense por mai no ha sentit por i té ganes de saber què és. Tothom intenta espantar-lo de mil maneres, però cap no dona resultat". Així comença *En Joan sense por*, el conte dels germans Grimm. En aquesta versió lliure, dos-cents i escaig anys després de la publicació de l'original, Joan no té por. I el que tampoc té és llum. Joan sense llum.

El juliol del 2025, i segons el veí de Barcelona i exempleat de banca Joan Josep Garcia (Barcelona, 1968), la nova propietària de la finca on viu, al carrer d'Olzinelles 90 (Sants-Montjuïc), va tallar els cables i va arrencar els ploms perquè ell es quedés a les fosques, una forma d'assetjament amb la intenció que marxés de l'immoble. "No en tinc proves, però m'ha fotut la vida". En un dels judicis en què ja s'ha vist involucrat el Joan, celebrat l'octubre del 2025, el magistrat del jutjat d'instrucció número 7 de Barcelona, Francisco Miralles, va sentenciar: "Aquest carreró sense sortida que pateix el senyor Garcia ha estat generat clarament per la propietat i hipotèticament podria tractar-se d'un delicte de coaccions de caràcter immobiliari amb la intenció que el senyor Garcia marxi del pis per vies diferents de les legalment establertes".

En una interlocutòria del març del 2026, la jutgessa de la secció civil del tribunal d'instància de Barcelona, Asunción Gomis, va resoldre: "Suspenc el curs del procés [de desnonament] perquè s'adoptin les mesures proposades per les administracions públiques, durant un termini màxim de quatre mesos [fins a l'estiu del 2026]. Poseu en coneixement de Serveis Socials el dictat d'aquesta resolució i el termini de suspensió adreçat a evitar un desnonament sense alternativa habitacional". En una botiga del barri de Sants, Joan sense llum va imprimir les set pàgines de la resolució "CTO-1294" de la jutgessa Gomis i les va portar a l'assistenta social, a Cotxeres de Sants. Segons ell, no li van fer cas: "Passen de mi".

L'últim veí de la finca

Joan sense llum no coneix la llum des de fa més d'un any. Quan es fa fosc, depenent de l'estació, les seves possibilitats es redueixen. Les caixes amb els llibres de Harry Potter es difuminen. La bufanda del Barça s'esvaeix. Les sabates desaparellades s'amaguen. Les piles Alcalina descansen. L'obra completa de Josep Maria Espinàs cria pols al prestatge, ni es llegeix. La gabapentina, pastilles contra l'epilèpsia i el dolor crònic, es resguarden dins les capses.

A la novel·la *La ciudad de las luces muertas*, de David Uclés, el detectiu Pepe Carvalho diu: "Necessitem accedir a les Tres Xemeneies i robar la bombeta celeste de recanvi". A *La ciudad de las luces muertas*, Barcelona es va apagar per una "alteració intencionada de la bombeta del cel". En el cas del Joan, presumptament, la propietària li ha tallat els cables. Per tant, la bombeta i els filaments pengen sense cap funció útil.

> **"Aquest carreró sense sortida ha estat generat per la propietat", va sentenciar fa mesos el magistrat Francisco Miralles**

Dels sis veïns de l'edifici d'Olzinelles 90, només n'hi queda un, ell. Es resisteix a marxar. La seva condició de vulnerabilitat, sumada als preus desorbitats dels lloguers, no li dona cap altra opció que aguantar el que li vingui. S'ha avesat a la foscor. Joan sense llum està fart del món, perquè ningú no li fa cas.

"L'altre dia, la propietària em va forçar el plafó de la porta. Era l'una, més o menys. Anava al menjador social de les Corts, a mitja hora d'aquí, que és el que m'han assignat ara després d'una suposada reestructuració [Maria Barrientos 17, en substitució del menjador social Fundació Campedró, al carrer del Sant Crist 13, a cinc minuts de casa meva]. Al carrer em vaig creuar amb la propietària; no ens vam parlar. Ja me'n vaig anar amb mal cos, anguniat, perquè és molt hàbil. Tenia mal cos i vaig decidir tornar. Quan vaig arribar a casa vaig veure que havien forçat la porta, la paret estava escrostonada. Vaig trucar als Mossos d'Esquadra i tampoc no em van fer gaire cas", es desespera Joan Garcia, Joan sense llum. "Vaig estar tota una tarda per posar un altre plafó, el quart des que em van tallar la llum, perquè aquesta situació ja s'ha repetit altres vegades".

Joan Garcia cobra 480 euros mensuals del subsidi d'atur per a majors de 52 anys. A l'aparell de ràdio portàtil Baijiali, que es posa per distreure's, els tertulians no paren de parlar de la crisi de l'habitatge a Barcelona: "Gent que ha estat tota la vida en un lloc determinat se n'ha d'anar, i la Constitució diu que tothom ha de tenir garanties per viure...".

No li arriben les cartes del Ministerio de Derechos Sociales, Consumo y Agenda 2030. Ni les respostes a les seves nombroses instàncies: "Demano una solució...". A baix, al replà, la bústia ha estat arrencada de la paret. La propaganda comercial entapissa el terra. Del fullet publicitari de la botiga de mobles Mondo Convenienza: "Cuina italiana modular Selly per 1.080 euros. Primavera, el despertar de les ofertes". Joan sense llum. **JESÚS MARTÍNEZ**

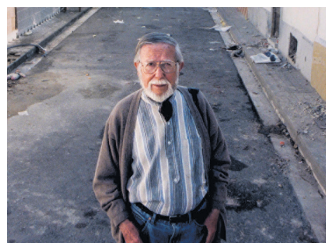
BREUS DE CIUTAT

Una ILP per la sanitat pública

Acaba de posar-se en marxa una nova Iniciativa Legislativa Popular (ILP) que vol blindar el caràcter públic del sistema sanitari a Catalunya. Impulsada per diversos col·lectius en lluita pel dret a la salut, entre els principals objectius estan la gestió íntegrament pública del sistema, l'adjudicació del 25% del pressupost a l'Atenció Primària i la millora de les condicions laborals. Calen 50.000 signatures perquè arribi al Parlament. Tenim sis mesos: firmeu, perquè ens la juguem!

L'Hospitalet vol un nou Hospital General

La Federació d'Associacions de Veïns de l'Hospitalet (FAVLH) manté la reivindicació d'un nou Hospital General en terrenys de Can Rigalt. L'alcalde David Quirós ha manifestat que el nord de la ciutat serà atès a les instal·lacions del Nou Clínic, a l'avinguda Diagonal, però el veïnat no ho veu clar, qüestiona els terminis de la nova infraestructura compartida amb Barcelona i Esplugues, i reclama que es faci l'equipament que fa vint anys li van prometre.

La Fundació Candel tanca la barraca

Abaixa la persiana després de vint anys difonent el llegat d'un dels cronistes de la ciutat més estimats als barris. "Era un bon moment per tancar aquesta etapa després d'haver celebrat l'Any Candel [el 2025] i haver fet valdre el seu relat", deia la presidenta Gal·la Costadellas a *La Marina*. Per omplir el buit, alguns membres del patronat estan impulsant la Xarxa Candel, en un moment en què el debat sobre la migració i la cohesió social està més viu que mai. Moltes gràcies! I sort! **REDACCIÓ**

Novel·la negra

Matar al Paral·lel i altres perquisicions barcelonines

Al volum 'Barcelona, trilogia policíaca' s'aplega un trio de novel·les policials-criminals que va escriure l'escriptor i traductor Rafael Tasis des de l'exili francès i també després del retorn a l'Espanya franquista

IGNASI FRANCH

Va haver-hi una època en què la novel·la negra, policial, criminal, escrita en llengua catalana, no tenia gaire pes en la vida literària del país i es basava en un degoteig de temptatives més aviat individuals i puntuals. Una Mercè Rodoreda primerenca, per exemple, va fer aportacions paròdiques. En aquest context, Rafael Tasis va escriure dues aportacions al gènere des de la França on va exiliar-se en els primers anys de postguerra: *Un crim al Paralelo* i *La Bíblia valenciana*. Pocs anys després, i ja instal·lat a la Catalunya del franquisme, l'autor va escriure i publicar *És hora de plegar*, el tercer llibre d'aquest trio de ficcions autoconclusives habitades per dos personatges comuns.

L'editorial Clandestina ha reunit aquestes tres novel·les de Tasis en un sol volum, *Barcelona, trilogia policíaca*, amb què celebrar que la col·lecció *Crims.cat* ha assolit el centenar de publicacions. Un pròleg a càrrec de l'especialista en novel·la negra i co-coordinador de *Crims.cat*, Àlex Martín, dimensiona la figura de Tasis com a novel·lista i traductor. Martín també evoca que l'autor va defensar, juntament amb Manuel de Pedrolo i altres companys del món de les lletres, les possibilitats que oferia la narrativa policíaca i criminal en català com a pota interessant de la cultura catalana que contribuís a facilitar un ús transversal de la llengua. I, també, que aquestes creacions poguessin obrir nous públics lectors. Autors de generacions posteriors, com el prolífic Andreu Martin, també han assumit aquest discurs.

Un Holmes periodista

Un crim al Paralelo i *La Bíblia valenciana* projecten el desig de Tasis de cultivar els models d'èxit de la novel·la detectivesca del moment. L'autor concep una estranya parella de protagonistes en la tradició del duet format per Sherlock Holmes i el doctor Watson. El policia Jaume Vilagut és cautelós i metòdic, mentre que el periodista Francesc Caldes és un investigador imprevisible, que arrisca i treu conclusions que van més enllà de la prudència i que genera un cert caos al seu voltant. Aquest últim personatge retrata i alhora satiritza amb amabilitat un arquetipus de periodista una mica murri i fatxenda que, en aquesta ocasió, també està recobert d'una certa erudició cultural. Caldes també aporta una certa capa d'autoconsciència, quasi com si el personatge sabés que forma part d'un relat policíac: és un coneixedor del gènere que promet que escriurà algun dia un assaig sobre la matèria, i que empeny Vilagut a reproduir en la seva investigació algunes situacions característiques de la novel·la detectivesca -com la reunió final de sospitosos-. Tot plegat el converteix en una mena d'*alter ego* del seu creador.

L'arquitectura de les novel·les és força senzilla, amb algun matís en el cas d'*És hora de plegar*. La prosa emprada és bastant directa, encara que la seva vocació normativa pugui resultar un xic encotillada en una lectura actual. La manera de relatar els esdeveniments és força ràpida, com recomanen -o manen?- les convencions del gènere. Tasis també va concebre personatges que semblen més reconeixibles i idiosincràtics que no pas complets o complexos. Els diàlegs són més aviat funcionals i serveixen essencialment per fixar les relacions bàsiques entre els personatges i per llençar o resoldre fils narratius.

BARCELONA, TRILOGIA POLICÍACA

Rafael Tasis
Clandestina, 2026
486 pàgines. 24 €

Tot i compartir uns quants trets comuns amb les altres dues obres del recull, *És hora de plegar* proposa quelcom una mica diferent. Vilagut i Caldes queden desplaçats a la perifèria de la narració, que minimitza la investigació en favor d'aquell altre aspecte que resultava quasi introductori a les novel·les precedents: la vida i les relacions entre les víctimes, els assassins i els seus respectius entorns. Aquests canvis impliquen una certa variació de naturalesa de l'obra, més criminal que policial. No es juga tant al joc de la sospita i, pel camí, s'intenta una certa reproducció del pensament de la ment d'un assassí a través de fragments narrats en primera persona.

La Barcelona de fa quasi un segle

Amb petites escapades a Mollerussa o València, Barcelona és l'espai principal on s'emplacen les històries. Tasis sembla compromès principalment amb el gaudi del públic lector, amb el desig d'enganxar l'audiència. Amb tot, i malgrat les limitacions inherents a l'opressiu context polític i censor, no deixen d'escolar-se mossegades de realitats socials durant els viatges narratius. *La Bíblia valenciana*, per exemple, se situa en diversos espais de Barcelona i el seu nucli antic, però no atén gaire a conflictivitats estructurals. La localització on té lloc el gruix de l'acció d'*Un crim al Paralelo* és encara més important, com anuncia el fet que estigui recollida al títol de l'obra. La proposta de Tasis és un joc literari, però sembla evident que l'autor també pretenia que la seva novel·la negra desprengués un arrelament local. L'escollit és el barri Xino, de l'"aurèola literària" i del "prestigi malaltís" del qual parla el narrador. Arran de l'assassinat que propulsa el relat, els investigadors Vilagut i Caldes s'endinsen en l'escala de veïns on vivia la persona morta i també en un club nocturn que esdevé un espai estranyament interclassista de paradisos artificials, de coristes i de fills de casa bona, de despesa en xampany, de deutes que creixen perillosament i, també, de misèries.

> Sembla evident que l'autor pretenia que la seva novel·la negra desprengués un arrelament local

BREUS DE BARRI

Més arbres, menys ciment al litoral!

L'Associació Veïnal del Maresme ha començat la campanya Plataforma Marina Verda, una iniciativa que reclama la transformació de l'actual esplanada de ciment del Fòrum en un gran parc metropolità naturalitzat. Mentrestant, demanen que se'n limiti l'ús per a esdeveniments massius, com el Primavera Sound, i denuncien que el procés participatiu que va obrir l'Ajuntament per decidir el futur de la zona no ha tingut en compte les propostes veïnals.

El TSJC castiga l'activisme a Drassanes

El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) va desestimar al juliol l'apel·lació de la plataforma Habitem les Drassanes contra el projecte de la residència d'estudiants, denegant l'obligació de construir el 25% d'habitatge protegit. A més, condemna l'entitat a pagar les costes, 3.000 euros, que es podrien doblar amb la sentència pendent d'un segon solar. Els activistes veuen la mesura com "un intent d'intimidació econòmica de l'acció veïnal i popular".

El barri del 'Verdun' es vol dir 'Verdum'

El barri del Verdun està a punt de canviar de nom. En una consulta popular, celebrada l'estiu passat, prop del 80% dels votants van manifestar que preferien la forma amb 'm': Verdum. La grafia oficial -amb 'n', consolidada durant el franquisme- remet a la batalla homònima de la Primera Guerra Mundial. La tradicional, amb 'm', evoca l'ocell també conegut com a verderol. La votació no és vinculant, però el Districte de Nou Barris s'ha compromès a portar-la al ple municipal.

LA FAVB INFORMA

Jornades ‘Som Baix Besòs’, els dies 11 i 12 de desembre

La Coordinadora Veïnal del Baix Besòs (CVBB) -de la qual la Federació d’Associacions Veïnals de Barcelona en forma part, juntament amb entitats de Badalona, Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià de Besòs i Montcada i Reixac-, celebrarà els seus cinc anys de lluita amb unes jornades de debat i treball que tindran lloc els dies 11 i 12 de desembre, a la Biblioteca de la Mina (carrer de Ponent 21, Sant Adrià), sota el lema “Som Baix Besòs”.

La coordinadora veïnal ha programat per a la tarda de divendres 11 de desembre cinc ponències, que estaran dedicades al teixit productiu -“De Montcada al mar: treball, ciutadania i teixit productiu al Baix Besòs”, amb la presència de representants dels sindicats CCOO i UGT-; la vulnerabilitat social -“Per un Pla de Barris al Baix Besòs”, amb membres de l’Associació La Perifèrica i la Plataforma por una Ley Integral de Barrios Vulnerables-; les infraestructures i la mobilitat -“El transport públic com a instrument de creació de centralitat metropolitana”, on participarà la Confavc i l’enginyer Josep Sabaté, de la Comissió d’Urbanisme de Badalona-; i el medi ambient -“Defensem el nostre patrimoni natural”, amb responsables de la mateixa CVBB-.

El dissabte 12 de desembre al matí hi ha programades dues ponències més: una sobre urbanisme i habitatge -“El Baix Besòs: una mirada des de la història urbana i social”, amb la presència de dos arquitectes de la UPC- i una altra sobre articulació metropolitana -“L’encaix del Baix Besòs dins de l’Àrea Metropolitana”, amb la participació de José Gras, tinent d’alcaldessa de Sant Adrià, i Mariela Iglesias, sociòloga i professora de la UOC-. El mateix dissabte al matí, s’han programat també cinc espais de treball amb taules de debat sobre la majoria de les matèries que s’hauran abordat en les ponències. Després d’exposar de les conclusions dels debats, es farà un mos de germanor per tancar les jornades.

Les persones que estiguin interessades a assistir a les ponències i els debats cal que s’hi inscriguin a través d’un formulari que estarà disponible a la pàgina web de la Favb durant les setmanes prèvies a les jornades.

> La Coordinadora Veïnal ha programat sis ponències i cinc taules de treball i debat

REVISTES DE BARRI

Sagrada Família

“Com arriben els turistes al barri?”. És la pregunta que es fa en portada el número d’octubre del butlletí de l’Associació de Veïns i Veïnes de la Sagrada Família, que dedica cinc pàgines a analitzar l’impacte en el barri del turisme de creuers i la gestió dels autobusos turístics. (En el pròxim número, abordaran els inconvenients del turisme d’esdeveniments). La publicació també inclou informació extensa sobre el problema del sensellarisme. “Tancar els ulls i no fer res només empitjorarà la situació i donarà ales als que reclamen deportacions massives”, avisen.

Sosi

El número 45 de la revista de l’Associació Veïnal del Casc Antic denuncia que el nou Pla d’Usos de Ciutat Vella es limita a “substituir uns usos turístics per uns altres” i consolidar un model que desprotegeix les activitats vinculades a la vida veïnal. També reivindica que el CAP es quedi al barri, i s’amplïi a l’espai que ocupen les oficines de la Sindicatura de Greuges. La campanya per protegir el Solar Històric, la demanda d’habitatge social a la ronda de Sant Pere i una entrevista a l’activista feminista i per la sanitat pública Marcel·la Güell són altres temes que hi trobareu.

A les barriades!

A la revista trimestral que edita el Casal de Barri de Prosperitat, l’Associació Veïnal fa un repàs de les nombroses obres que s’acumulen al barri coincidint amb el final del mandat, sobre les quals reclama més informació i transparència. Reflexiona sobre la dificultat que ha suposat per al seguiment de les inversions la inexistència d’un Pla d’Actuació Municipal i la barreja d’actuacions dels “calaixos de sastre” en què s’han convertit el Pla Endreça i el Pla de Barris. Tot plegat, a parer de l’associació, contribueix a “allunyar la ciutadania de la participació”.

EL COR ROBAT

Valeria Ortiz

Presidenta de l’Associació Veïnal de Torre Baró

“Cal un pla d’emergència per als barris de muntanya”

Nascuda a Bolívia, viu al barri de Torre Baró des de fa més de vint anys. Ara és conductora d’autobusos, però durant quasi dotze anys va treballar al Mercat de Ciutat Meridiana. “I entremig, com a bona immigrant pluriocupada, vaig netejar cases de moltes veïnes de la zona”, recorda. Quan el seu fill era petit, algú va robar un tobogan del parc. La Valeria va anar a l’associació veïnal, a demanar ajuda, però s’hi va quedar com a vocal i, després, com a secretària. Des de fa dos anys, n’és la presidenta.

Com definiries Torre Baró?
És aquell petit barri que no es veu, rere la muntanya. Més que un barri, és un petit poble, xarnego i lluitador. Som uns 3.500 habitants.

Molta gent el coneix per la pel·lícula ‘El 47’ (2024).
A la pel·lícula es parla d’un Torre Baró que no surt en el mapa. Ara, el focus mediàtic ha fet que les nostres lluites arribin més enllà. Quan passa alguna cosa i enviem una nota de premsa -com ara, que portem quasi catorze dies sense bus-, els mitjans se’n fan més ressò.

Dues setmanes sense bus?
Un dels carrers principals s’ha esfondrat per les fortes pluges i el bus no hi pot passar. Havíem avisat que el carrer estava en mal estat, però ningú va fer res. Barcelona es posa bonica, però els barris de la perifèria els abandona. El servei de bus ha quedat limitat a la part baixa del barri i la freqüència de pas és cada hora. TMB diu que estan estudiant canviar la ruta mentre duren les obres, que van per llarg.

Les pluges també van produir despreniments de terra cremada.
A l’estiu es van cremar 54 hectàrees de Collserola i la zona de la carretera Alta de les Roquetes va perdre l’arbrat i la vegetació, i ara quan l’aigua baixa amb força arrossega la muntanya. Si hi hagués hagut un pla d’emergència per a barris de muntanya, segurament després de l’incendi s’hauria actuat. Però va haver de sortir el veïnat a netejar els carrers. Els de la part alta del barri van estar sis dies incomunicats. Són gent que tenen canalla que va a l’escola al Verdum!

Parles de l’incendi d’aquest estiu.
Sí. De l’incendi anterior, fa uns quinze anys, tampoc no ens havíem recuperat encara. A principi d’octubre, es va iniciar un operatiu especial [per retirar elements caiguts i netejar]. El canvi climàtic ha arribat per quedar-se i cal estar preparats: cal un pla d’emergència.

Pluges a part, la mobilitat la teniu més o menys resolta?
Teníem dos busos a demanda. El de la part baixa, vam aconseguir que passés a ser de pas regular. Allò eren *Els jocs de la fam*, amb el veïnat reservant amb catorze dies d’antelació per anar a la feina o l’escola, i la gent gran amb problemes a l’hora d’utilitzar les aplicacions.

I l’altre funciona bé?
Tan bé que fa 200 validacions al dia. Per això demanem que també sigui regular. La resta de busos a demanda que hi ha a Barcelona no superen les 60 validacions. Cal convertir-lo en bus de barri o regular.

Un altre problema endèmic són els talls de llum.
Avui al matí ha plogut i ja sabem que a la tarda marxarà la llum. L’Ajuntament va anunciar [al gener] que destinarà 14 milions per soterrar la instal·lació elèctrica a Escolapi Càncer o Llerona. Això donarà solucions, però les obres seran llargues. I no es faran a tot el barri.

I pel que fa a l’urbanisme?
Tenim un pla urbanístic obsolet. Molts habitatges de la part alta estan afectats i degradant-se, perquè no els donen permís per fer millores. Aquí el món es va aturar el 2003. Les cases del sector 2 -en teoria, zona verda- es van enderrocar per arbrar la zona, però vint anys després encara hi ha runa. Això dignifica el barri? Cal una ordenació urbanística pensada per millorar el que ja tenim. **CATHERINA AZÓN**

LA CONTRA

Wanda Delisio

Veïna de Nou Barris i militant pel dret a l'habitatge, ha fet de l'acampada de la plaça de Catalunya una segona casa

"Hem creat una xarxa de suport mutu que no es pot trencar d'un dia per l'altre"

ALBA ZAPLANA
ENTREVISTA

JOAN MOREJÓN
FOTOGRAFÍA

M'havies d'explicar una proposta?". "Sí, sí. Ara vinc i et busco. Estaràs a comunicació?, contesta la Wanda. "*¿Sabes dónde es la asamblea de las cuatro*?, pregunta algú altre. Wanda Delisio va responent, saludant i bescanviant paraules amb la gent que es troba pel camí. "*Hola, Giorgio, ¿cómo va la ruta*?", pregunta al voluntari que s'encarrega de la seguretat. Enmig de les prop de sis-centes tendes de campanya que fa més d'un mes que estan instal·lades a la plaça de Catalunya, el seu nom circula amb naturalitat entre les persones que mantenen viva l'acampada, totes elles reivindicant el dret a un habitatge digne.

Amb 33 anys, viu i milita a la Prosperitat, a Nou Barris, i és a la mobilització gairebé des del principi. Hi va arribar amb una visita breu i, poc després, ja s'havia abocat en l'organització. Al llarg de l'estada ha passat pel punt d'informació i per la comissió d'autodefensa, i ara forma part de la de comunicació, a més de dinamitzar assemblees: "Vaig apagant focs. Allà on falta sumar forces, m'hi apunto".

La seva experiència amb l'habitatge, com la de tants barcelonins, ha estat marcada per la inestabilitat. "Els meus pares i jo havíem viscut sempre de lloguer i ens anaven fent fora de totes les cases". Pujades de lloguer desorbitades, expulsions per muntar-hi pisos turístics o, directament, un "ve la meva filla, us n'heu d'anar" són alguns dels cops que ha encaixat la família. "Patia molt per ells, per la inestabilitat, perquè cada cop ens anaven fent més fora del barri, que era Gràcia, i finalment ens en van expulsar".

Més enllà de les vivències pròpies i de la hipoteca que arrossega, la Wanda defensa que "el dret a un habitatge digne és un tema que ens toca a totes" i que, amb independència de l'experiència personal, "hem de ser solidàries amb la persona que tenim al costat". Per això insisteix que ara "el que fan falta són més mans". Des de l'anomenat barri de la Cordura, on viu a la plaça de Catalunya, crida les veïnes de Nou Barris perquè s'hi sumin. Reivindica els coneixements i l'experiència acumulats pels moviments veïnals del districte i la importància de compartir-los amb la resta de participants: "L'acampada és al centre, sí, però ens hem de mobilitzar. No ens podem quedar només al barri".

Aquesta solidaritat que reivindica Delisio impregna tota la plaça. Es dibuixa en els carrers i barris que ordenen l'espai, que ja s'estén fins a la gespa; pren forma en la perruqueria, la cuina, el magatzem, el taller, la infermeria... Però brilla sobretot en els moments més crus: els talls de llum, les amenaces de desallotjament, el desgast de sostenir el campament dia rere dia i les pluges torrencials de fa unes setmanes, quan els acampats aguantaven les lones per protegir les tendes mentre tot s'inundava. Per a ella, aquell va ser "el moment més desolador".

En aquesta convivència intensa hi troba una de les raons de més pes per persistir. "Les persones que he conegut aquí són les que em donen ganes de continuar". Parla del Giorgio, de la Kiara, de la Mar i d'altra gent amb realitats molt diferents de la seva, però amb els mateixos objectius. En una acampada que defineix per "l'horitzontalitat", on "la veu de tothom compta igual", el vincle s'ha convertit en una peça vertebral de la lluita.

Per això, qüestiona que la mobilització pugui acabar de la nit al dia, encara que arribin dates assenyalades, com la vaga general de l'11 de novembre o les pròximes eleccions. La seva voluntat és mantenir el campament fins a assolir els objectius plantejats, com ampliar el parc d'habitatge públic, posar fi als pisos turístics o expropiar pisos en mans de fons voltor, sense descartar una negociació amb l'Administració. Però, més enllà de les fites polítiques, les dependències mútues que han sorgit durant setmanes de convivència fan que plegar no sigui tan senzill com desmantellar les tendes. Si arriba el moment de marxar, defensa que haurà de fer-se de forma gradual: "Hem creat una xarxa de suport mutu que no es pot trencar d'un dia per l'altre. Ens continuarem cuidant entre totes".

"El dret a un habitatge digne és un tema que ens toca a totes. Hem de ser solidàries amb la persona que tenim al costat"